

En nationell strategi för havsmiljön

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2004/05:173 En nationell strategi för havsmiljön jämte 79 motionsyrkanden. I skrivelsen pekar regeringen ut den strategiska inriktningen för det svenska havsmiljöarbetet på kort och lång sikt. Strategin kompletterar de åtgärder och strategier som regeringen har redogjort för i propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) vad gäller att uppnå de miljökvalitetsmål som har bäring på havsmiljön, i första hand Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning och Giftfri miljö. Fokus i strategin ligger på att stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik. Utgångspunkten är att en ny förvaltning av havet bör utgå från ekosystemansatsen, dvs. att nyttjandet av havet inte leder till effekter som gör att ekosystemens livsuppehållande förmåga försämras eller förstörs. Ett fördjupat internationellt samarbete, särskilt inom EU och övriga Europa, är en förutsättning för framgång. Kraftfulla nationella insatser är i sin tur en förutsättning för ett lyckat internationellt agerande. En ny modell för förvaltning av havsmiljön bör etableras, med en ökad samordning mellan berörda myndigheter. Lokal delaktighet, bred samverkan mellan aktörer och regional samordning bör prioriteras. Skyddet bör förbättras för arter, miljöer och ekosystem. Hållbart nyttjande bör säkerställas inom alla havsanknutna näringar. Regeringen har vidare för avsikt att förstärka arbetet med planeringsinstrument, miljöövervakning, informationsinsatser och användningen av forskning.

Med hänvisning till vad som anförs i skrivelsen avstyrks samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 44 reservationer och 1 särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Bakgrund.....	9
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	10
Utskottets överväganden.....	11
En ny strategi för hav i balans m.m.	11
EU och internationell samverkan.....	14
Effektivare myndighetssamordning för havsmiljöfrågorna.....	20
Samordnad planering och förvaltning av havet.....	23
Kunskapsuppbyggnad för havet.....	26
Bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess biologiska mångfald.....	34
Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor.....	45
Reservationer.....	54
1. En ny strategi för hav i balans, punkt 1 (m, fp, kd, c).....	54
2. EU och internationell samverkan, punkt 2 (fp).....	54
3. Förvaltningssystem för Östersjön, punkt 3 (fp).....	55
4. Förvaltningssystem för Östersjön, punkt 3 (kd).....	56
5. Förvaltningssystem för Östersjön, punkt 3 (c).....	56
6. Förvaltningssystem för Östersjön, punkt 3 (mp).....	57
7. Sanering av Östersjön, punkt 4 (v, mp).....	57
8. Effektivare myndighetssamordning för havsmiljöfrågorna, punkt 6 (fp).....	58
9. Myndigheternas havsmiljöarbete, punkt 7 (m, fp, kd, c).....	58
10. Ministeransvar för havsmiljöfrågorna, punkt 8 (fp, mp).....	59
11. Samordnad planering och förvaltning av havet, punkt 9 (m, fp, kd, c).....	59
12. Pilotprojekt m.m., punkt 10 (fp).....	60
13. Finansiering av arbetet med vattendirektivet, punkt 11 (m, fp, kd, c).....	60
14. Kunskapsuppbyggnad för havet, punkt 12 (fp).....	61
15. Marina centrum, punkt 13 (fp).....	61
16. Internationella institutioner för marin forskning, punkt 14 (fp).....	62
17. Internationella institutioner för marin forskning, punkt 14 (kd).....	62
18. Kartering av havsbotten, punkt 15 (fp).....	63
19. Miljömärkning, punkt 16 (kd).....	63
20. Bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess biologiska mångfald, punkt 17 (fp).....	64
21. Hållbar sjöfart, punkt 18 (kd, c).....	64
22. Hållbar sjöfart, punkt 18 (v).....	65
23. Hållbar sjöfart, punkt 18 (mp).....	65
24. Uppvärmning av havsvatten, punkt 19 (v, mp).....	66
25. Omhändertagande av fiskrens, punkt 20 (fp, mp).....	66
26. Ryssland och det internationella samarbetet, punkt 21 (m, kd).....	67

27. PSSA, punkt 22 (m, fp, kd, c).....	67
28. Sanktioner m.m., punkt 23 (fp, kd).....	68
29. Sanktioner m.m., punkt 23 (c).....	69
30. Sanktioner m.m., punkt 23 (mp).....	69
31. Ersättning vid oljeutsläpp, punkt 25 (kd).....	69
32. Katastrofberedskap vid fartygsolyckor m.m., punkt 26 (m, fp, kd, c).....	70
33. Oljeutsläpp, punkt 27 (fp, kd).....	70
34. Havsbaserad vindkraft m.m., punkt 28 (m).....	71
35. Havsbaserad vindkraft m.m., punkt 28 (kd, c, mp).....	71
36. Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor, punkt 29 (m).....	72
37. Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor, punkt 29 (kd).....	72
38. Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor, punkt 29 (c).....	73
39. Utsläppsrätter, punkt 30 (m, fp, kd).....	74
40. Våtmarker m.m., punkt 31 (fp, mp).....	74
41. Hav utan gifter, punkt 32 (fp).....	75
42. Hav utan gifter, punkt 32 (kd).....	75
43. Båtbottenfärg, punkt 33 (fp, mp).....	76
44. Läkemedelsrester, punkt 34 (m, fp, kd, c).....	76
Särskilt yttrande.....	77
Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor, punkt 29 (mp)	77
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	78
Skrivelsen.....	78
Följdmotioner.....	78
Motion väckt med anledning av prop. 2004/05:150.....	80
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	80
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005.....	82

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En ny strategi för hav i balans

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ369 yrkande 9, 2004/05: MJ371 yrkande 3, 2004/05:MJ495 yrkande 2, 2005/06:MJ2 yrkande 1 och 2005/06:MJ3.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. EU och internationell samverkan

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ274, 2004/05:MJ369 yrkande 8, 2005/06:MJ1 yrkandena 11 och 13, 2005/06:MJ258 och 2005/06: MJ292 yrkande 10.

Reservation 2 (fp)

3. Förvaltningssystem för Östersjön

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 63, 2005/06: MJ1 yrkande 14, 2005/06:MJ2 yrkande 3, 2005/06:MJ404 i denna del, 2005/06:MJ446 yrkande 20 och 2005/06:MJ532 yrkande 6.

Reservation 3 (fp)

Reservation 4 (kd)

Reservation 5 (c)

Reservation 6 (mp)

4. Sanering av Östersjön

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ443 yrkandena 1 och 2.

Reservation 7 (v, mp)

5. Östersjökonferens

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ1 yrkande 12.

6. Effektivare myndighetssamordning för havsmiljöfrågorna

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ1 yrkande 2.

Reservation 8 (fp)

7. Myndigheternas havsmiljöarbete

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ2 yrkande 5.

Reservation 9 (m, fp, kd, c)

8. Ministeransvar för havsmiljöfrågorna

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ1 yrkande 1.

Reservation 10 (fp, mp)

9. Samordnad planering och förvaltning av havet

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ2 yrkande 2.

Reservation 11 (m, fp, kd, c)

10. Pilotprojekt m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:MJ1 yrkande 8, 2005/06: MJ236 och 2005/06:MJ292 yrkande 11.

Reservation 12 (fp)

11. Finansiering av arbetet med vattendirektivet

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ2 yrkande 4.

Reservation 13 (m, fp, kd, c)

12. Kunskapsuppbyggnad för havet

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:MJ1 yrkande 3 och 2005/06: MJ425.

Reservation 14 (fp)

13. Marina centrum

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ1 yrkande 4.

Reservation 15 (fp)

14. Internationella institutioner för marin forskning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ500 yrkande 20, 2005/06: MJ1 yrkande 5, 2005/06:MJ2 yrkande 7 och 2005/06:MJ446 yrkande 22.

Reservation 16 (fp)

Reservation 17 (kd)

15. Kartering av havsbotten

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ292 yrkande 9.

Reservation 18 (fp)

16. Miljömärkning

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ2 yrkande 8.

Reservation 19 (kd)

17. Bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess biologiska mångfald

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:MJ454, 2005/06:MJ519 yrkande 24 och 2005/06:MJ580.

Reservation 20 (fp)

18. Hållbar sjöfart

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 64 i denna del, 2005/06:MJ404 i denna del och 2005/06:MJ443 yrkande 6.

Reservation 21 (kd, c)

Reservation 22 (v)

Reservation 23 (mp)

19. Uppvärmning av havsvatten

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ38 yrkande 68.

Reservation 24 (v, mp)

20. Omhändertagande av fiskrens

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ1 yrkande 9.

Reservation 25 (fp, mp)

21. Ryssland och det internationella samarbetet

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ453.

Reservation 26 (m, kd)

22. PSSA

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 65, 2004/05: MJ341, 2004/05:MJ369 yrkande 13, 2004/05:MJ371 yrkande 5, 2004/05:MJ500 yrkande 15, 2005/06:U290 yrkande 19, 2005/06: MJ394 yrkande 8, 2005/06:MJ446 yrkandena 16 och 17 samt 2005/06: MJ522 yrkande 6 i denna del.

Reservation 27 (m, fp, kd, c)

23. Sanktioner m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 64 i denna del, 2004/05:MJ329 yrkandena 1–3, 2004/05:MJ369 yrkande 15, 2005/06: MJ404 i denna del och 2005/06:MJ532 yrkandena 7 och 8.

Reservation 28 (fp, kd)

Reservation 29 (c)

Reservation 30 (mp)

24. Oljeskyddsfond

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ1 yrkande 10.

25. Ersättning vid oljeutsläpp

Riksdagen avslår motion 2004/05:MJ500 yrkande 6.

Reservation 31 (kd)

26. Katastrofberedskap vid fartygsolyckor m.m.

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ2 yrkande 10.

Reservation 32 (m, fp, kd, c)

27. Oljeutsläpp

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ394 yrkande 11.

Reservation 33 (fp, kd)

28. Havsbaserad vindkraft m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05: MJ284, 2004/05: MJ285 och 2005/06: MJ2 yrkande 11.

Reservation 34 (m)

Reservation 35 (kd, c, mp)

29. Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06: U290 yrkande 21, 2005/06: MJ292 yrkande 1, 2005/06: MJ446 yrkande 1, 2005/06: MJ522 yrkande 6 i denna del och 2005/06: MJ532 yrkande 12.

Reservation 36 (m)

Reservation 37 (kd)

Reservation 38 (c)

30. Utsläppsriätter

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ446 yrkande 2.

Reservation 39 (m, fp, kd)

31. Våtmarker m.m.

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ1 yrkandena 6 och 7.

Reservation 40 (fp, mp)

32. Hav utan gifter

Riksdagen avslår motionerna 2005/06: MJ1 yrkande 15 och 2005/06: MJ446 yrkande 4.

Reservation 41 (fp)

Reservation 42 (kd)

33. Båtbottenfärg

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ1 yrkande 16.

Reservation 43 (fp, mp)

34. Läkemedelsrester

Riksdagen avslår motion 2005/06: MJ2 yrkande 12.

Reservation 44 (m, fp, kd, c)

35. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2004/05:173 till handlingarna.

Stockholm den 8 november 2005

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Carina Ohlsson (s), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Hagberg (s) och Marie Wahlgren (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Bakgrund

Miljöproblemen i havet har under åren uppmärksamrats i en rad rapporter, bl.a. i Naturvårdsverkets rapporter Aktionsplan mot havsföroreningar från år 1987 (serie: Naturvårdsverket informerar, Naturvårdsverket 1987) och Hav 90 – aktionsplan för havsföroreningar (serie: Naturvårdsverket informerar, Naturvårdsverket 1990). Nämnade rapporter behandlades i regeringens proposition Miljöpolitiken inför 1990-talet (prop. 1987/88:85) och i propositionen En god livsmiljö (prop. 1990/91:90). I april 1999 fastställde riksdagen 15 nationella miljökvalitetsmål (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183). I november 2001 antog riksdagen delmål för miljökvalitetsmålen (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36). Miljömålsrådet konstaterade i sin första redovisning av utvecklingen av arbetet med att uppnå miljökvalitetsmålen att det kommer att vara mycket svårt respektive svårt att inom tidsramen nå miljökvalitetsmålen Giftfri miljö och Ingen övergödning, trots att fler åtgärder vidtas. För miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård gjorde Miljömålsrådet bedömningen att målet är möjligt att nå, men att fler åtgärder krävs. Uppfyllelsen av detta mål förutsätter dock även att miljökvalitetsmålen Giftfri miljö och Ingen övergödning nås.

I juli 2002 tillkallade regeringen en kommission – som antog namnet Havsmiljökommissionen – med uppdrag att sammanfatta kunskapsläget avseende miljötillståndet i Sveriges kust- och havsområden, att utforma övergripande strategier på kort och lång sikt samt att föreslå åtgärder som kan bryta den pågående negativa utvecklingen i havsmiljön, så att de tre miljökvalitetsmålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Giftfri miljö och Ingen övergödning kan nås till år 2020. I juni 2003 överlämnade kommissionen betänkandet Havet – tid för en ny strategi (SOU 2003:72). Delar av betänkandet har behandlats i regeringens proposition Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150).

OECD har i sin utvärdering av Sveriges miljöpolitik (dnr M2003/2645/I) understrukt behovet av att anta och genomföra en nationell havsmiljöstrategi. OECD betonar särskilt behovet av åtgärder vad gäller utsläppen av kväveföreningar, oljeutsläppen från fartyg, det regionala samarbetet om fiskeförvaltningen och skrotning av fartyg. I propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) redovisar regeringen en översyn av systemet med miljökvalitetsmål, delmål samt de tre åtgärdsstrategier som antogs 2001 och redogör för behovet av ytterligare åtgärder för att målen skall nås. Regeringen föreslår där ett nytt 16:e miljökvalitetsmål – Ett rikt växt- och djurliv – och konstaterar att miljökvalitetsmålen Hav i

balans samt levande kust och skärgård, Giftfri miljö och Ingen övergödning blir svåra att nå inom utsatt tid och att en sammanhållen nationell strategi för havsmiljön behövs.

I februari 2005 överlämnade Miljövårdsberedningen promemorian Strategi för hav och kust utan övergödning (Miljövårdsberedningens promemoria 2005:1) till miljöministern. I promemorian lyfter beredningen fram olika scenarion, där ett scenario innebär att Östersjöns ekosystem kan ha förändrat jämviktssläge från att ha varit ett relativt näringsfattigt hav till att övergå till ett övergött hav.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen pekar regeringen ut den strategiska inriktningen för det svenska havsmiljöarbetet på kort och lång sikt. Strategin kompletterar de åtgärder och strategier som regeringen har redogjort för i propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) vad gäller att uppnå de miljö kvalitetsmål som har bäring på havsmiljön, i första hand Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning och Giftfri miljö. Fokus i strategin ligger på att stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik. Utgångspunkten är att en ny förvaltning av havet bör utgå från ekosystemansatsen, dvs. att nyttjandet av havet inte leder till effekter som gör att ekosystemens livsuppehållande förmåga försämras eller förstörs. Ett fördjupat internationellt samarbete, särskilt inom EU och övriga Europa, är en förutsättning för framgång. Kraftfulla nationella insatser är i sin tur en förutsättning för ett lyckat internationellt agerande. En ny modell för förvaltning av havsmiljön bör etableras, med en ökad samordning mellan berörda myndigheter. Lokal delaktighet, bred samverkan mellan aktörer och regional samordning bör prioriteras. Skyddet bör förbättras för arter, miljöer och ekosystem. Hållbart nyttjande bör säkerställas inom alla havsanknutna näringar. Regeringen har vidare för avsikt att förstärka arbetet med planeringsinstrument, miljöövervakning, informationsinsatser och användningen av forskning.

Skrivelsen har utformats i samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Utskottets överväganden

En ny strategi för hav i balans m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker fem motionsyrkanden om en ny marin strategi.

Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Trots goda insatser och påvisbara förbättringar kvarstår flera svårlösta problem i havsmiljön. Havsmiljökommissionen konstaterar i sitt betänkande Havet – tid för en ny strategi (SOU 2003:72) att Östersjöns och Västerhavets miljötillstånd i det stora hela inte har blivit bättre under de senaste 10–15 åren. Enligt Havsmiljökommissionen är det inte primärt en brist på goda åtgärdsförslag som gör att miljösituationen har blivit så allvarlig i havet. Problemet ligger i stället i bristande genomförande. Kommissionen anser att om samtliga åtgärder som har föreslagits nationellt och internationellt hade genomförts och om försiktighetsprincipen tillämpats, skulle tillståndet i havsmiljön i dag ha varit väsentligt bättre. Dagens sätt att arbeta måste enligt Havsmiljökommissionen förändras i grunden. I skrivelsen pekas den strategiska inriktningen för havsmiljöarbetet, på kort och lång sikt, ut. Enligt regeringens bedömning är följande strategiska insatser avgörande för att målet om hav i balans skall nås:

1. Ekosystemansatsen görs till utgångspunkten för det svenska havsmiljöarbetet, inklusive förvaltning och nyttjande av havet.
2. Sveriges insatser i EU-arbetet och det internationella samarbetet på havsmiljöområdet stärks och en ökad gemensam förvaltning eftersträvas.
3. Ett nytt samlat grepp tas om myndigheternas havsmiljöarbete i syfte att skapa ökad samordning och effektivitet.
4. Planering och förvaltning av havet förstärks och samordnas och anpassas kontinuerligt till ny kunskap om havsmiljön.
5. De nyttjande- och bevarandebestånden som påverkar havet på regional och lokal nivå samordnas och lokal delaktighet säkerställs.
6. Kunskapsunderlaget om den marina miljön fördjupas och utgör tillsammans med gedigen vetenskaplig forskning grunden för bevarande, hållbart nyttjande och beslutsfattande.
7. De marina ekosystemens struktur och funktion samt deras biologiska mångfald skyddas, tillåts återkomma och, där så är praktiskt möjligt, restaureras så att god ekologisk status kan uppnås och bibehållas.

8. Havet nyttjas på ett hållbart sätt, med utgångspunkt från försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen, så att kommande generationers nyttjande och de marina ekosystemens möjligheter att svara på förändringar säkerställs.
9. Samhällets beredskap vid incidenter och olyckor till havs säkerställs.
10. Belastningen på havet av farliga och övergödande ämnen från landbaserade källor begränsas så att varken människors hälsa, ekosystemen eller nyttjandet av havet påverkas negativt eller utsätts för risker.

När det gäller ekosystemansatsen framhåller regeringen att all förvaltning av hav och kust med anslutande miljöer bör utgå från denna ansats och från bevarandet av biologisk mångfald samt tillämpas utifrån försiktighetsprincipen baserad på bästa tillgängliga vetenskapliga data. Ekosystemansatsen bör senast 2010 ha nått fullt genomslag med etablerade processer och utvärderingsinstrument samt med aktivt lokalt och regionalt deltagande av alla aktörer. Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter utarbeta förslag till hur ekosystemansatsen skall tillämpas för de olika berörda sektorerna.

Motionerna

Enligt motion 2005/06:MJ2 (kd) innehåller skrivelsen visserligen många bra tankar, men inga förslag till riksdagsbeslut. Det är nu hög tid att regeringen börjar genomföra de nödvändiga havsmiljöåtgärderna. Regeringen bör lägga fram en proposition med tydliga förslag på konkreta åtgärder för havsmiljön (yrkande 1). Även i motion 2005/06:MJ3 (c) yrkas att regeringen med anledning av Havsmiljökommissionens slutbetänkande (SOU 2003:72) återkommer med konkreta förslag på åtgärder. Enligt motion 2004/05:MJ369 (fp) yrkande 9 bör en marin strategi, kompletterad med konkreta beslut om åtgärder och förstärkta resurser, omedelbart tas fram. Miljö- och naturresurssituationen i haven är akut och snabba åtgärder är nödvändiga. Arbetet med att förbättra miljösituationen måste påskyndas genom att man redan nu vidtar de åtgärder som Sverige nationellt kan besluta om. I motion 2004/05:MJ371 (mp, fp) yrkande 3 föreslås att regeringen skall återkomma till riksdagen med en marin strategi i form av en proposition. Enligt motionärerna tar det tid att nå fram till internationella beslut och skapa en ny förvaltningsmodell. Därför måste Sverige agera nu, för att förbättra situationen i Östersjön, och vidta de åtgärder som Sverige nationellt kan besluta om. En marin strategi bör omedelbart tas fram och kompletteras med konkreta beslut, mål och tidsplaner. Enligt motion 2004/05:MJ495 (c) yrkande 2 bör en havsmiljöstrategi baserad på en helhetssyn som utgår från havets resurser, olika näringars intressen, kustzonplanering och aktuell energipolitik utformas.

Utskottets ställningstagande

Som redovisas i skrivelsen kvarstår trots goda insatser och påvisbara förbättringar flera svårösta problem i havsmiljön. Havsmiljökommissionen konstaterar i sitt betänkande Havet – tid för en ny strategi (SOU 2003:72) att Östersjöns och Västerhavets miljö tillstånd i det stora hela inte har blivit bättre under de senaste 10–15 åren. Mycket pekar mot att tillståndet i havet om ett eller ett par decennier kan vara detsamma eller sämre än i dag. Miljövårdsberedningen pekar i rapporten Strategi för hav och kust utan övergödning (Miljövårdsberedningens promemoria 2005:1) på möjligheten att det känsliga marina ekosystemet i Östersjön kan ha förändrat jämviktssläge från att ha varit ett relativt näringsfattigt hav till att övergå till ett övergött hav.

Enligt Havsmiljökommissionen är det inte primärt en brist på goda åtgärdsförslag som gör att miljösituationen i havet har blivit så allvarlig. Problemet ligger i stället i bristande genomförande. Kommissionen anser att om samtliga åtgärder som har föreslagits nationellt och internationellt hade genomförts och om försiktighetsprincipen tillämpats, skulle tillståndet i havsmiljön i dag ha varit väsentligt bättre. Dagens sätt att arbeta måste enligt Havsmiljökommissionen förändras i grunden. Det krävs enligt kommissionen dels en större förståelse för hur de komplexa marina ekosystemen fungerar, dels en adaptiv förvaltning som har tydliga kopplingar mellan åtgärder, miljöövervakning och forskning. Med en adaptiv förvaltning menas att förvaltningen förnyas och anpassas efter skiftande förhållanden. Som regeringen anför är en av de viktigaste uppgifterna i svensk miljöpolitik att lösa problemen i havsmiljön. Miljöproblemen i havet har utvecklats under många decennier, framför allt genom utsläpp av näringsämnen och gifter från både land och luft. Den nationella havsmiljöstrategi som presenteras i skrivelsen har fokus på att stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik. Utgångspunkten är att en ny förvaltning av havet bör baseras på ekosystemansatsen. Ett fördjupat internationellt samarbete, särskilt inom EU och övriga Europa, är en förutsättning för framgång. Kraftfulla nationella insatser är i sin tur en förutsättning för ett lyckat internationellt agerande. En ny modell för förvaltning av havsmiljön bör etableras, med en ökad samordning mellan de myndigheter som har havsmiljörelaterad verksamhet. Lokal delaktighet, bred samverkan mellan aktörer och regional samordning bör prioriteras. Skyddet bör förbättras för arter, miljöer och ekosystem. Hållbart nyttjande bör säkerställas inom alla havsanknutna näringar. Även miljöräddningstjänsten till sjöss bör säkerställas. Som framgår av skrivelsen har regeringen vidare för avsikt att förstärka arbetet med planeringsinstrument, miljöövervakning, informationsinsatser och användningen av forskning. Som regeringen anför pekas den strategiska inriktningen för havsmiljöarbetet, på kort och lång sikt, ut med skrivelsen. Det anförda innebär enligt utskottets mening att riksdagen inte bör göra något uttalande med anledning av motionerna 2005/06:MJ2 (kd),

2005/06:MJ3 (c), 2004/05:MJ369 (fp) yrkande 9, 2004/05:MJ371 (mp, fp) yrkande 3 och 2004/05:MJ495 (c) yrkande 2. Berörda motionsyrkanden avstyrks därmed.

EU och internationell samverkan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker sex motionsyrkanden om det internationella havsmiljöarbetet, förvaltningen av Östersjön, myndighet för Östersjön, Östersjöregering och sanering av Östersjön.

Jämför reservationerna 2 (fp), 3 (fp), 4 (kd), 5 (c), 6 (mp) och 7 (v, mp).

Skrivelsen

I skrivelsen framhålls att internationellt miljösamarbete är en förutsättning för att lösa problemen i den marina miljön och att ansträngningarna i det internationella arbetet bör intensifieras på olika nivåer. Enligt regeringen bör Sverige kraftfullt verka för att den kommande marina strategin i EU medför legalt bindande åtaganden och har sin utgångspunkt i ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen. Sverige bör även verka för att den marina strategin kan utgöra en utgångspunkt och grundvalen för EU:s fortsatta arbete med att utveckla en övergripande maritim politik. I ljuset av den marina strategin bör Sverige verka för en tydligare och mer strategisk och samlad EU-linje i det internationella havsmiljöarbetet på FN-nivå och inom andra internationella forum. De regionala havsmiljökonventionerna bör ges en tydlig roll i att bidra till genomförandet av EU:s marina strategi inom sina respektive geografiska områden. Samarbete mellan de regionala miljökonventionerna och de regionala fiskeorganisationerna om utvecklingen och tillämpningen av ekosystemansatsen bör stimuleras. Miljöorganisationernas aktiva deltagande i detta samarbete bör främjas.

När det gäller strategin för Sveriges fortsatta agerande inom EU framhåller regeringen bl.a. att hög prioritet kommer att ägnas åt EU-arbetet under de kommande åren och då särskilt den av EG-kommissionen aviserade marina strategin. Genom ett utvidgat EU får strategin ett starkare genomslag och större betydelse, inte minst för Östersjöns miljö- och ekosystem, eftersom samtliga Östersjöländer utom Ryssland är medlemmar i EU. Regeringen kommer också att verka för att den marina strategin bidrar till en effektiv tillämpning av ekosystemansatsen och till en rationell integrerad planerings- och förvaltningsprocess för havsanknutna verksamheter inom särskilt avgränsade marina s.k. ekoregioner. Regeringen avser att stödja initiativ som syftar till att det inom de marina ekoregionerna skall genomföras en strategisk utvärdering och därpå grundade genomförandeplaner.

Regeringen verkar för att de nordiska länderna samfällt skall agera för att EU:s marina strategi skall bli så kraftfull som möjligt. EG-kommissionen har nyligen inlett arbetet med en grönbok om en övergripande maritim politik som beräknas offentliggöras i början av år 2006. Denna politik kommer att ha sin huvudinriktning mot ekonomiska och sociala frågor och ses som ett komplement till den marina strategin. Regeringen kommer att verka för att arbetet med den maritima politiken tar sin utgångspunkt i den kommande marina strategin och att denna blir grundvalen för miljödime-nsionen i EU:s framtida maritima politik. Mot bakgrund av EU:s omfat-tande arbete med frågor med anknytning till havsmiljön och den kommande marina strategin och den maritima politiken, framstår det som angeläget att EU:s samlade närvaro i det internationella havsmiljöarbetet på FN-nivå och inom andra internationella forum blir tydligare och mer strategisk till sin inriktning. Det gäller inte minst havsmiljöarbetet inom ramen för konventionen om biologisk mångfald, inklusive fiskefrågornas behandling i detta arbete.

Som en del av strategin för Sveriges fortsatta agerande i det internatio-nella marina samarbetet i Europa anför regeringen bl.a. att Sverige skall vara pådrivande i det regionala havsmiljöarbetet inom Helcom och Ospar. Regeringen fäster stor vikt vid att kommissionernas arbete med en marin strategi fokuseras på mervärden i förhållande till arbete som pågår i EU eller internationella organisationer. Ett regelbundet samarbete mellan de regionala miljökonventionerna och de regionala fiskeorganisationerna om utvecklingen och tillämpningen av ekosystemansatsen i havsmiljön bör inle-das och förstärkas. Det är angeläget att miljöorganisationernas aktiva delta-gande i detta samarbete stimuleras. I såväl Ospar som Helcom bör enligt regeringens bedömning arbetet med att bevara den biologiska mångfalden i den marina miljön intensifieras, t.ex. genom att även fortsättningsvis aktivt utnyttja de instrument som finns för att skapa marina skyddade områden.

Arbetet i konventionen om biologisk mångfald innefattar även havsmil-jön och utgör en del i strategin för Sveriges fortsatta agerande i det globala marina samarbetet. Sverige bör aktivt verka för att konventionens Jakartaprogram för bevarande och hållbart nyttjande av havets biologiska mångfald, inklusive dess fiskebestämmelser, fullt ut genomförs. De existe-rande regionala havsprogrammen och konventionerna i olika delar av världen behöver vidareutvecklas, t.ex. genom ökat samarbete mellan havsmiljö- och naturvårdsorganisationer och fiskeriorganisationer. Regio-nerna behöver vidare stöd för att genomföra globala avtal och konventio-ner. Det saknas inom detta område också en rationell samordning av de marina frågorna i FN-systemet som bör eftersträvas i enlighet med reger-ingens politik för en global utveckling. Den svenska närvaron i utvecklings-samarbetet på det marina området inom både FN-systemet och EU är blygsamt i förhållande till den goda nationella resursbasen i Sverige och i förhållande till de bidrag som Sverige lämnar till det internationella utveck-lingssamarbetet. Sida har utvecklat ett handlingsprogram för svenskt inter-

nationellt samarbete för hållbar utveckling i hav och kustområden – ”Det marina initiativet”. Regeringen avser att i det internationella utvecklings-samarbetet och i enlighet med det marina initiativet, kraftfullt främja ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling av hav och kustområden i utvecklingsländerna. Inom ramen för FN:s havsrättskonvention arbetar Sverige för att skapa ett moratorium mot trålning på oceaniska djupbottnar på internationellt vatten för att skydda den biologiska mångfalden. Sverige bör främja ett samarbete mellan konventionen om biologisk mångfald och den internationella havsbottenmyndigheten om bevarande och hållbart nyttjande av djupbottnarnas viktiga genetiska resurser. I syfte att förhindra en okontrollerad ökning av valjakten arbetar regeringen för tillskapandet av ett nytt regelverk för bevarande och hållbart nyttjande inom ramen för den internationella valfångstkommissionen (IWC). Inom IMO verkar Sverige för att främja kvalitetssjöfart och undanröja undermåliga sjötransporter. Detta är viktigt då efterlevnaden av existerande miljöregler är svag på många håll och måste skärpas.

Motionerna

Ett nytt förvaltningssystem för Östersjön uppmärksammas i motion 2004/05: MJ38 (mp) yrkande 63. Enligt motionärerna bör Sverige påbörja arbetet för att förbereda ett initiativ av regeringscheferna i Östersjöregionen syftande till en revidering av Helsingforskonventionen. Östersjön blir modell för ett nytt transnationellt förvaltningssätt till skydd av den marina miljön. Ny zonindelning med en kärna av marina skyddsområden bör genomföras. I motion 2004/05: MJ274 (m) framhålls betydelsen av åtgärder för att öka samarbetet om den marina miljön i Östersjön. De parlamentariska Östersjökonferenserna som sedan 1992 arrangeras årligen har vid flera av sina konferenser diskuterat frågan om sjösäkerhet i Östersjön och Östersjöns marina miljö. Arbetet har resulterat i ett antal resolutioner ställda till Östersjöstaternas råd och till Östersjöregionens regeringar. Riksdagen bör verka för att de åtgärder som framförs i resolutionen från den 13:e parlamentariska Östersjökonferensen i syfte att förbättra den marina miljön i Östersjöområdet genomförs. I motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 8 framförs krav på intensifierat svenskt havsmiljöarbete i riksdag, EU-parlament och FN. Det hittills bedrivna havsmiljöarbetet är ett misslyckande. Bra förslag som förts fram har inte genomförts. Ett stort genomförandeunderskott som aldrig skulle tillåtas på land är fortfarande en verklighet i havsmiljöpolitiken. Havet har blivit ett offer för allmänningens förbannelse.

När det gäller Sveriges ansvar och möjlighet att leda en kraftsamling för havsmiljöpolitiken i Östersjöregionen framhålls i motion 2005/06: MJ1 (fp) att Sverige måste agera handlingskraftigt och verkligen använda Helcom, inte bara lyssna av och bevaka. Sverige bör driva frågan om upprättande av en för EU gemensam handlingsplan för Östersjön. Helcom har påbörjat ett sådant regionalt arbete men detta måste bli en EU-angelägenhet. Helcom gjorde ett viktigt arbete med att täppa till de flesta stora

punktkällor runt Östersjön (s.k. hot spots). Det är denna typ av kraftsamling som nu behövs för att få något att hända. Sverige måste också föra en dialog med Östersjöländerna och medverka till att EU:s subventioner och investeringar stöder ansträngningarna mot god ekologisk vattenstatus så att subventionerna inte får motsatt effekt. Enligt motionärerna är det av stor vikt att påbörjade satsningar inom nätverk som ”Baltic Farmers Forum of environment” samt Sidaprojekt tillsammans med Baltikum och Ryssland uppmuntras att fortsätta (yrkande 11). Sverige bör vidare ta initiativ och inbjuda till en Östersjökonferens på högsta politiska nivå. Sverige kan och bör leda regionen i en kraftansamling där lägets allvar tydliggörs och vägen framåt för att trappa upp det gemensamma arbetet för havsmiljön undersöks och ett gemensamt handlingsprogram – en räddningsplan för Östersjön – tas fram. Initiativ bör tas snarast utan att invänta EU:s marina strategi (yrkande 12). Enligt motionärerna är det i EU helt avgörande att en europeisk marin strategi nu tas fram. Det grundliga arbete som lagts ned under tre år får inte vara ogjort. Här måste Sverige agera kraftfullt och trycka på för att det i en sådan tvärspektoriell strategi fastställs att havet skall nyttjas på ett hållbart sätt, med utgångspunkt från försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Kommande generationers nyttjande av haven och de marina ekosystemens möjligheter att svara på förändringar måste säkerställas. Denna grund måste finnas när andra strategier sedan läggs fast. De juridiskt bindande reglerna kan uppnås i kommande direktiv (yrkande 13). I motionen efterlyses vidare ett dubbelgrepp på havsmiljöpolitiken där Sverige förstärker sitt arbete i både Helcom och EU. Enligt motionärerna går det att möta hoten mot haven och den speciellt utsatta Östersjön. EU:s utvidgning innebär en avgörande förändring och en helt ny möjlighet i förvaltningen av Östersjön. Detta hav kan och bör bli pilotområde för en helt ny förvaltningsstrategi. Östersjön kan bli ett internationellt pilotprojekt för att bygga upp ett så starkt och heltäckande skydd av Östersjöns marina miljö att fungerande ekosystem kan återskapas och en långsiktigt uthållig utveckling skall kunna garanteras. Systemet måste ges juridisk kraft och samordnade skyddsåtgärder och sanktioner. I ett dubbelgrepp på havsmiljöpolitiken där det inarbetade Helcomsamarbetet utnyttjas och intensifieras för att också lyfta fram frågan i EU nås två fördelar: dels ges hjälp och stöd till EU:s medlemsstater med att samordna sitt arbete i EU för att nå miljömålen för Östersjön, dels ges fakta och kunskapsinflöde till EU som säkrar Östersjöns miljöintressen (yrkande 14). Enligt motion 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 3 bör Sverige initiera en revidering av Helsingforskommissionen i syfte att skapa en gemensam myndighet för Östersjöregionen. Denna myndighet skall ledas av en styrelse med representanter för alla länder i regionen och ha befogenhet att utfärda förordningar som skall gälla som juridiskt bindande i de ingående länderna.

I motion 2005/06:MJ258 (m) yrkas att en strategisk plan på hur man tillsammans med övriga EU-länder effektivt räddar den marina ekomiljön i Östersjön utarbetas. Enligt motionären är det nu hög tid att lösa miljöpro-

blemen i Östersjön. Enligt motion 2005/06:MJ292 (fp) yrkande 10 bör regeringen stödja att Forum Skagerrak blir en permanent organisation. EU-projektet Forum Skagerrak är ett samarbete mellan regionerna i alla tre länderna som syftar till en samordning av miljöövervakningen, kunskaps-samlande och konkreta åtgärder för ett renare hav. I motion 2005/06: MJ404 (c) delvis framhålls att det för Östersjöns miljö krävs beslutskompe-tens för att inleda åtgärder mot miljöförstöringen. Det räcker inte med att enskilda länder tar egna beslut som enbart kan sträcka sig till det enskilda territoriet. Länderna runt Östersjön borde skapa en egen beslutskompetens för Östersjöåtgärder genom att skapa ett särskilt styre för vårt gemen-samma innanhav. Enligt motion 2005/06: MJ443 (v) yrkande 1 måste frå-gan om fördelning av kostnaden för saneringen av Östersjön lyftas fram. Sverige har ett historiskt ansvar för Östersjöns tillstånd, enligt principen om att förorenaren betalar. Sammanlagt kommer det att behövas miljarder kronor för saneringen av Östersjön. Dessa kostnader måste fördelas mellan Östersjöländerna och EU, men det svenska ansvaret är stort. Motionärerna anser att regeringen skall lyfta upp frågan på EU-nivå och med Österjölän-derna och verka för att EU avsätter medel för Östersjöns sanering samt att EU:s medel och investeringar i jordbruks- och trafiksektorn bidrar till att förbättra Östersjöns miljö (yrkande 2). I motion 2005/06: MJ446 (kd) yrkande 20 föreslås att Helsingforskonventionen revideras i syfte att för Östersjöregionen tillskapa en operativ gemensam myndighet med möjlighet att utfärda juridiskt bindande förordningar om miljöstörande verksamhet i och kring Östersjön. Enligt motion 2005/06: MJ532 (c) yrkande 6 skall Sve-rige verka för inrättandet av en Östersjöregering med kraftfull beslutskom-petens.

Utskottets ställningstagande

Många av Sveriges kust- och havsområden är starkt påverkade av övergöd-ning, miljögifter, överutnyttjande och fysisk exploatering. Som framhålls i skrivelsen är därför möjligheterna att lösa dessa problem och därmed nå såväl nationella miljö kvalitetsmål som internationella åtaganden i hög grad betingade av ett väl utvecklat samarbete i EU och internationellt. Därmed finns, som regeringen framhåller, ett behov av att Sverige agerar för att dels få till stånd en ambitiös och långtgående gemensam marin strategi i EU, dels söker uppnå en tydligare styrning av arbetet inom ramen för Helsingforskonventionen (Helcom) och Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (Ospar). Som framhålls i skrivelsen kom-mer de regionala konventionerna att få en betydelsefull roll i genomföran-det av den europeiska marina strategin. Helcom och Ospar kommer därför att behöva se över sitt arbete ytterligare i den delen och eventuellt också i ett senare skede revidera konventionerna. Därmed kan Östersjöområdet och Nordostatlanten få de bindande regler som Havsmiljökommissionen eftersträvar genom bindande åtaganden till följd av EU:s marina strategi och konventionernas roll i genomförandet av strategin inom sina respek-

tive geografiska områden. Mot bakgrund av EU:s omfattande arbete med frågor med anknytning till havsmiljön och den kommande marina strategin och den maritima politiken, anser utskottet i likhet med regeringen att det är angeläget att EU:s samlade närvaro i det internationella havsmiljöarbetet på FN-nivå och inom andra internationella forum blir tydligare och mer strategisk till sin inriktning. Som konstateras i skrivelsen har Sverige under lång tid varit en betydande aktör i det globala internationella marina utvecklingsarbetet. Bland annat innefattar arbetet i konventionen om biologisk mångfald även havsmiljön och utgör därmed en viktig del i Sveriges fortsatta agerande på detta område. Vidare behöver de regionala havsprogrammen och konventionerna i olika delar av världen vidareutvecklas. Det ovan nämnda marina initiativet är, som regeringen framhåller, av stor betydelse när det gäller att främja ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling av hav och kustområden i utvecklingsländerna. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2004/05: MJ274 (m), 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 8, 2005/06: MJ1 (fp) yrkandena 11 och 13, 2005/06: MJ258 (m) och 2005/06: MJ292 (fp) yrkande 10 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Havsmiljökommissionen förespråkar att en ny regional förvaltning av Östersjön upprättas och att Helsingforskonventionen bör revideras i syfte att säkra ett hållbart nyttjande av havet. I likhet med regeringen delar utskottet den uppfattningen att Östersjöarbetet behöver stärkas. Som regeringen framhåller saknas dock i dag politiska förutsättningar för att åstadkomma enighet om en grundläggande revidering av konventionen som syftar till att göra Helcoms regler bindande på motsvarande sätt som EG:s direktiv eller förordningar är bindande. En ur svensk synvinkel viktig faktor är att alla länder runt såväl Östersjön, utom Ryssland, som Nordsjön är medlemmar i EU eller, i Norges fall, har EES-avtal med EU. Som regeringen anför är stadfästa regler rörande havsmiljön i en EG-rättsakt därför det bästa sättet att åstadkomma en effektiv efterlevnad i medlemsländerna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2004/05: MJ38 (mp) yrkande 63, 2005/06: MJ1 (fp) yrkande 14, 2005/06: MJ2 (kd) yrkande 3, 2005/06: MJ404 (c) delvis, 2005/06: MJ446 (kd) yrkande 20 och 2005/06: MJ532 (c) yrkande 6.

Som regeringen anför bör Sverige ta internationella initiativ till en samlad finansiering av åtgärder för en bättre förvaltning kring Östersjön med inriktning på lokala lösningar, rådgivning om småskaliga lösningar för att minska utsläpp och åtgärder för att öka miljömedvetenheten. Sverige bör därför inom de finansieringsinstitutioner där Sverige har en plats verka för att medel avsätts för insatser för Östersjöns miljö. Det anförda torde i allt väsentligt tillgodose syftet med motion 2005/06: MJ443 (v) yrkandena 1 och 2. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Som framgår av skrivelsen avser regeringen att anordna olika former av möten med Östersjöländerna för att söka åstadkomma största möjliga samsyn när det gäller bl.a. genomförandet av EU:s marina strategi. Enligt vad

utskottet erfarit kommer miljöministern att stå värd för ett möte om Östersjön och dess miljöproblem i Stockholm den 23 november 2005 med deltagande av samtliga miljöministrar i länderna kring Östersjön. Vidare bör uppmärksammas att regeringen kommer att stå värd för ett ministermöte om sjöfartens miljöpåverkan och fiskets miljökonsekvenser i början av maj 2006, till vilket Nordsjöländerna kommer att bjudas in. Som redovisas i skrivelsen är målet att anta en åtgärdsplan för att bl.a. minska fartygens utsläpp av luftföroreningar och att minska riskerna med giftiga båtbottnfärger och spridning av främmande arter med barlastvatten. Andra frågor på dagordningen är ekonomiska styrmedel och insatser för att stimulera mer miljömässiga sjötransporter under begreppet ”Clean Ship”. Vad gäller fiskets miljökonsekvenser kommer frågor som ökad användning av selektiva redskap och olika former av mer miljömässiga fångstmetoder att behandlas, liksom frågan om marina reservat. Med det anförda föreslås att motion 2005/06: MJ1 (fp) yrkande 12 lämnas utan vidare åtgärd.

Effektivare myndighetssamordning för havsmiljöfrågorna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad som anförs i skrivelsen och avstyrker tre motionsyrkanden om olika myndigheters arbete med havsmiljön och inrättandet av en Östersjöminister.

Jämför reservationerna 8 (fp), 9 (m, fp, kd, c) och 10 (fp, mp).

Skrivelsen

Enligt regeringen har Naturvårdsverket det övergripande ansvaret för havsmiljön. I syfte att effektivisera samordningen av det samlade havsmiljöarbetet bör en samordningsgrupp för havsmiljöfrågor inrättas, bestående av cheferna för de myndigheter som har havsmiljörelaterad verksamhet. Genom förbättrad samordning ökar möjligheterna att säkra en enhetlig förvaltning av havs- och kustområdena med utgångspunkt i ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen. Naturvårdsverket bör vara sammankallande i denna grupp. Ett havsmiljöråd med rådgivande status bör knytas till Naturvårdsverket, i vilket representanter för olika berörda aktörer och intressenter bör ingå. Naturvårdsverket bör i samråd med berörda myndigheter ges i uppdrag att utarbeta ett förslag till en samlad aktionsplan för den svenska havsmiljön som skall redovisas för regeringen under 2006. Samtidigt bör eventuella identifierade oklarheter i ansvarsfördelningen mellan myndigheterna redovisas. Behovet av att utveckla och förtydliga berörda myndigheters sektorsansvar såvitt gäller ansvaret för havsmiljön bör ses över.

Motionerna

Enligt motion 2005/06:MJ1 (fp) är ett av huvudproblemen i det svenska havsmiljöarbetet bristen på samordning och en splittrad ansvarsfördelning både mellan myndigheter och inom regeringen. Skall man lyckas stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik och upprätta en för Östersjöländerna gemensam handlingsplan för Östersjön krävs det nya grepp. Bland annat krävs ett tydligare ministeransvar för havsmiljöfrågorna. En Östersjöminister bör utses att ha det övergripande ansvaret för frågor som rör Östersjön/havsmiljön så att frågorna inte längre bollas mellan olika departement och statsråd (yrkande 1). Vidare yrkas att havsmiljöns krav ges högre prioritet och större tyngd i alla berörda myndigheter. Regeringen bör genom regleringsbrev, ändringar av regeringsförfordningar och genom signaler i övrigt se till att hänsyn till havsmiljöns krav omedelbart ges högre prioritet och större tyngd i arbetet hos alla berörda myndigheter. Särskilt viktigt är det inom sektorerna fysisk planering, fiske, jordbruk och kommunikationer (yrkande 2). Enligt motion 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 5 är det angeläget att vattenmyndigheterna och länsstyrelserna finns med i myndigheternas samlade havsmiljöarbete. Enligt motionärerna är det märkligt att vattenmyndigheterna inte nämns bland de myndigheter som räknas upp i skrivelsen. Inte heller nämns länsstyrelserna som har en viktig roll. Det är angeläget att vattenmyndigheterna och länsstyrelserna finns med som viktiga aktörer i myndigheternas samlade havsmiljöarbete.

Utskottets ställningstagande

Som framhålls i skrivelsen är ansvaret för de verksamheter som påverkar havet direkt och indirekt uppdelat på flera olika myndigheter, som var och en har olika inriktning och mål. Utgångspunkten är att varje myndighet och sektor inriktar sitt arbete mot sitt eget ansvarsområde. Däremot är det ingen myndighet som har i uppdrag att se till de samlade effekterna på havsmiljön av det omfattande arbete som bedrivs i olika myndigheters regi. Enligt regeringen kompliceras havsmiljöarbetet ytterligare av en bristande dialog och samordning mellan olika intressenter, forskare och myndigheter. Havsmiljökommissionen har dragit slutsatsen att det krävs ett integrerat och tvärsektoriellt angreppssätt i havsmiljöarbetet, där alla aktörer aktivt deltar, och att det behövs ett organ som ansvarar för den övergripande analysen. I likhet med regeringen anser utskottet att dagens havsmiljöarbete kan stärkas och effektiviseras ytterligare genom en bättre samordning och styrning. Det behöver tas ett nytt förstärkt grepp om myndigheternas samlade havsmiljöarbete, inte minst inför arbetet med 2009 års fördjupade utvärdering av miljömålsarbetet. Som regeringen anför kommer den framtida förvaltningen att kräva att myndigheterna i betydligt högre grad än i dag samarbetar för en gemensam problemlösning och uppföljning. Samtidigt kan myndigheterna dra lärdom av tidigare erfarenheter och samverka så att nödvändiga åtgärder kan vidtas. Centrala myndigheter som berörs är bl.a. Naturvårdsverket, Fiskeriverket, Sjöfartsverket, Kustbevak-

ningen, Statens meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Försvarsmakten, Boverket, Jordbruksverket och Statens energimyndighet.

Som framgår av skrivelsen avser regeringen att inrätta en samordningsgrupp för havsmiljöfrågor med Naturvårdsverket som sammankallande. Härigenom bör samordningen mellan de myndigheter som har havsmiljörelaterad verksamhet kunna effektiviseras och en åtgärdsinriktad satsning i arbetet med att lösa problemen i havsmiljön möjliggöras. Ökad samordning ökar också möjligheterna att säkra en enhetlig förvaltning av havs- och kustområdena med utgångspunkt i ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen. Som regeringen betonar skapas med denna samordningsgrupp också förbättrade förutsättningar för ett integrerat och tvärsektorielt angreppssätt i arbetet med att förbättra havsmiljön. Vidare bör uppmärksammas att regeringen avser att även inrätta ett råd för havsmiljöfrågor knutet till Naturvårdsverket som får en rådgivande roll i arbetet med att kontinuerligt utveckla och arbeta vidare med åtgärder inom ramen för havsmiljöstrategin. Särskilt fokus bör enligt regeringen ligga på regional och lokal förankring och att skapa en bred samverkan mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället. Vidare framgår av skrivelsen att regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med övriga berörda myndigheter utarbeta ett förslag till en första samlad aktionsplan för havsmiljön som skall redovisas för regeringen under år 2006 och vid behov föreslå författningsändringar. Aktionsplanen bör innehålla konsekvensbedömda förslag på prioriterade åtgärder som riktar sig till olika aktörer, inklusive konkreta anvisningar om hur och när åtgärderna bör genomföras. Planen bör sedan löpande följas upp och revideras. I samband med redovisningen bör även eventuella oklarheter i ansvarsfördelningen mellan myndigheterna som framkommer under arbetets gång, och som kan påverka möjligheten att bedriva ett aktivt och samlat åtgärdsarbete för havsmiljön, lyftas fram. Regeringen avser att vid behov göra en översyn som syftar till att ytterligare klargöra ansvarsfördelningen.

Som framhålls i skrivelsen är en viktig uppgift för Naturvårdsverket i rollen som övergripande ansvarig för havsmiljön att regelbundet genomföra en miljömålsövergripande och tvärsektorieell analys av tillstånd och trender i havsmiljön, både med avseende på miljö kvalitetsmålen och havets miljö tillstånd i stort, vilka bidrar till att ge en helhetssyn vid bevarande och nyttjande av havet. Med utgångspunkt från en sådan analys bör Naturvårdsverket i samverkan med övriga berörda myndigheter tydliggöra eventuella målkonflikter mellan olika samhällsintressen och ge förslag till adekvata avvägningar mellan dessa samt slå larm när en situation har uppstått eller kan antas uppstå som kräver att särskilda åtgärder vidtas. Vidare skall Naturvårdsverket ges i uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter utarbeta förslag till riktlinjer för hur ekosystemansatsen bör tillämpas. Som regeringen anför bör resultatet av detta uppdrag kunna säkra ett genomslag för ekosystemansatsen senast år 2010.

Avslutningsvis bör även uppmärksammas att regeringen i propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) aviserar avsikten att tillkalla en särskild utredare med uppgift att följa upp och utvärdera hur sektorsansvaret och integreringen av miljöhänsyn har fungerat, i syfte att ytterligare förbättra och tydliggöra sektorsansvaret. I likhet med regeringen anser utskottet att det i detta sammanhang är angeläget att inte minst se över behovet av förändringar i sektorsansvaret som har betydelse för havsmiljön. Det anförda innebär enligt utskottets mening att motionerna 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 1 och 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 5 i allt väsentligt kan anses tillgodosedda. Utskottet föreslår därför att riksdagen lämnar berörda motionsyrkanden utan åtgärd. När det gäller de i motion MJ2 framförda synpunkterna om vattenmyndigheternas och länsstyrelsernas medverkan i havsmiljöarbetet bör uppmärksammas att regeringens redovisning i denna del på intet sätt är uttömmande. Utskottet utgår från att det ovan redovisade arbetet med att stärka myndigheternas samlade havsmiljöarbete omfattar samtliga berörda myndigheter och återspeglar sig i regeringens styrning av myndigheterna.

Utskottet är inte berett att föreslå riksdagen något uttalande när det gäller ansvaret för havsmiljöfrågorna inom Regeringskansliet. Därmed avstyrks motion 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 2.

Samordnad planering och förvaltning av havet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad som anförs i skrivelsen och avstyrker fem motionsyrkanden om bl.a. alla intressenters medverkan i förvaltningsarbetet, pilotprojekt och finansieringen av arbetet med vattendirektivet.

Jämför reservationerna 11 (m, fp, kd, c), 12 (fp) och 13 (m, fp, kd, c).

Skrivelsen

Enligt regeringens bedömning bör en mer samordnad planering och förvaltning av de svenska havsområdena åstadkommas. Hur detta kan göras för den ekonomiska zonen bör utredas närmare. För territorialvattnen bör möjligheterna att utveckla befintliga system studeras. Frågan om vilket underlag som behövs för en sådan förvaltning och planering, inklusive förslag till erforderliga författningsändringar samt vilket myndighetsansvar som är lämpligt för detta bör utredas. Regeringen anför vidare att olika intressen bör samordnas på olika nivåer för att ekosystemansatsen skall kunna tillämpas. En regional samordning av havsmiljöarbetet bör utgå från de vattendistrikt som nyligen har inrättats under EG:s ramdirektiv för vatten, varvid egentliga Östersjön dock bör behandlas som en enhet. I kustnära områden

bör ett system för lokalt och aktivt deltagande av berörda intressenter utvecklas. Enligt regeringen bör Naturvårdsverket ges i uppdrag att utreda hur ett system för regional och lokal samordning av havsmiljöarbetet kan utvecklas inom ramen för vattendistriktet. Härvid bör ett breddat aktivt deltagande av berörda intressenter i alla planerings- och beslutsprocesser som berör bevarande och nyttjande av havsmiljön utgöra huvudmålet. Vidare bör ett pilotprojekt för tillämpningen av ekosystemansatsen etableras inom ett av vattendistriktet. Inom detta område bör lokala grupper av aktörer skapas för att möjliggöra en bred och kontinuerlig dialog om förvaltningens inriktning och genomförande. Ett utökat kunskapsinsamlade bör utgå från detta område.

Motionerna

I motion 2005/06:MJ1 (fp) yrkas att försöken med lokal och regional förvaltning av fiske och marina resurser måste genomföras. I arbetet med att förbättra och hållbart nyttja havet och havsmiljön är den lokala och regionala förankringen och deltagandet avgörande. Enligt skrivelsen skall ett pilotprojekt för tillämpningen av ekosystemansatsen ”etableras” inom ett av vattendistriktet. Detta projekt bör förtydligas och snabbt startas för att ge inspiration och samla kunskap till efterföljarna. Flera kustlän har sedan länge lämnat förslag på hur bl.a. det lokala deltagandet i processer som berör nyttjandet av marina resurser kan förbättras (yrkande 8). Enligt motion 2005/06:MJ2 (kd) måste brukare och andra intressenter komma in tidigt i förvaltningsarbetet och delta såväl i analyser och problemformuleringar som i beslutsprocesser och genomförandeprocesser (yrkande 2). Vad som är otillräckligt i regeringens strategideklaration är brukarperspektivet och behovet av näringarnas medverkan i problemanalys och förvaltning av havet och dess resurser. En aldrig så genomtänkt strategi blir svår att genomföra om den inte i ett tidigt skede är väl förankrad hos de människor som närmast berörs av den. Om problemanalysen enbart sker på myndighetsnivå för att i ett senare skede presenteras för nyttjarna och andra intressenter blir det inte bra. Nyttjarna bör även finnas med under analyskedet. Enligt motionärerna (yrkande 4) bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med förslag om hur det fortsatta arbetet med vattendirektivet skall ges en tillfredsställande finansiering. Vattendirektivets roll i regeringens strategi för havet är oklar, trots att dess regler kommer att få stor betydelse för det svenska havsmiljöarbetet. Enligt vattendirektivet krävs omfattande inventerings- och åtgärdsprogram. Skrivelsens förslag är inte tillräckliga i detta avseende. Ett tydligt fokus måste sättas på arbetet med tillrinningsområdena. Därmed bör vattenmyndigheternas arbete och de kommande åtgärdsprogrammen enligt vattendirektivet spela en central roll i den svenska strategin för havsmiljön. Enligt motion 2005/06:MJ236 (fp) bör södra Östersjöns vattendistrikt göras till pilotprojekt för tillämpning av ekosystemansatsen. Inom detta område bör lokala grupper av aktörer skapas för att möjliggöra en bred och kontinuerlig dialog om förvaltningens

inriktning och genomförande. I motion 2005/06:MJ292 (fp) framhålls att Forum Skagerrak är ett lämpligt område för ett pilotprojekt för tillämpningen av ekosystemansatsen som föreslås i regeringens havsmiljöskrivelse (yrkande 11).

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför i skrivelsen är en grundläggande faktor vid lokal planering havets och kusternas ägandeförhållanden. Förhållandena varierar i betydande grad mellan olika regioner beroende på historiska faktorer. Inom kustområdena finns också många andra intressen som har behov av att nyttja vattenbaserade resurser. Förutom den internationella rätten till fri genomfart för fartyg och nationella satsningar på exempelvis utbyggnad av vindkraft utgör en rad olika fritidssysselsättningar viktiga inslag i kustmiljön. Fiske, bad och båtsport är utbrett inom stora områden och är av stort samhällsvärde för möjligheten till en aktiv fritid och rekreation och som ett underlag för turistföretagen. Samtidigt innebär ökande bestånd av flera djurarter både möjligheter och problem. För den bofasta befolkningen finns betydande legitima krav på att kunna påverka nyttjande av kustområdena på ett sätt som möjliggör fortsatt eller utökad verksamhet. Utskottet anser i likhet med regeringen att förutsättningen för att tillämpa ekosystemansatsen vid hanteringen av havsanknutna verksamheter bygger på goda kunskaper om ekosystemet och hur dess olika delar påverkar varandra. De komplicerade ägandeförhållandena och de många olika såväl lokala som regionala och nationella intressen som finns ställer krav på ett väsentligt utökat och organiserat samarbete mellan olika aktörer på olika nivåer. Utskottet delar regeringens uppfattning att en lokal och regional samordning av havsmiljöarbetet bör utgå från de vattendistrikt som nyligen har inrättats under EG:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG). Som framhålls i skrivelsen vilar ansvaret för arbetet på lokal nivå på varje enskild kommun, som också har ansvaret för planering och byggande. Härigenom försäkras de lokala aktörerna ett politiskt inflytande. Vid nyttjandet av marina resurser är denna process dock inte alltid tillräcklig. Kustens ekosystem och många marina djurpopulationers utbredningsområden följer inte kommunala gränser. Utskottet anser i likhet med regeringen att lokalt berörda aktörer i större utsträckning bör bidra i den lokala och regionala förvaltningen, t.ex. inom ramen för lokala samråds- eller förvaltningsgrupper. I sådana grupper skulle alla lokalt berörda aktörer som exempelvis kommuner, miljöorganisationer, bofast befolkning, fiskare och markägare samt i vissa fall länsstyrelser kunna ingå. Sådana grupper kan aktivt bidra till utformningen av lokala och regionala förvaltningsplaner för områden och arter. I detta sammanhang bör även uppmärksammas att regeringen avser att uppdra åt Naturvårdsverket att närmare analysera hur ett system för regional och lokal samordning och samverkan kan utvecklas inom ramen för vattendistriktet. Som regeringen anför bör härvid ett breddat aktivt deltagande av berörda intressenter i alla planerings- och beslutspro-

cesser som berör bevarande och nyttjande av havsmiljön utgöra huvudmålet. Det anförda tillgodoser enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med motion 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 2. Motionen avstyrks därmed i berörd del.

Enligt skrivelsen har regeringen tidigare gett Fiskeriverket i uppdrag att inleda försöksverksamhet med lokal förvaltning med särskild inriktning på fisket i minst tre olika marina områden i landet. Som regeringen framhåller bör erfarenheterna från det arbetet tas till vara liksom erfarenheterna från andra lokala samarbetsgrupper. Naturvårdsverket ges i uppdrag att inleda ett pilotprojekt inom ett av vattendistriktet för att skapa och samla erfarenheter inför det fortsatta arbetet med tillämpningen av ekosystemansatsen på distriktsnivå och lokal nivå. Som regeringen anför bör inom ett pilotområde lokala grupper av aktörer skapas för att möjliggöra en bred och kontinuerlig dialog om förvaltningens inriktning och genomförande. I området kan olika system med lokal förvaltning prövas, där utifrån lokala förutsättningar yrkes- eller fritidsfiske, ekoturism och andra typer av lokala försörjningskällor ges olika grader av inflytande. Med det anförda avstyrks motionerna 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 8, 2005/06:MJ236 (fp) och 2005/06: MJ292 (fp) yrkande 11 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Som framgår av budgetpropositionen för budgetåret 2006 (prop. 2005/06: 1, volym 11) finansieras under anslag 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald bl.a. arbetet med EG:s ramdirektiv för vatten. Av propositionen (s. 67) framgår att kostnaderna för arbetet med genomförandet av ramdirektivet för vatten fr.o.m. år 2006 beräknas uppgå till 60 miljoner kronor per år för länsstyrelserna och totalt 10 miljoner kronor per år för Naturvårdsverket, Statens geologiska undersökning och Statens meteorologiska och hydrologiska institut. Med det anförda föreslås att motion 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 4 lämnas utan åtgärd.

Kunskapsuppbyggnad för havet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad som anförts i skrivelsen och avstyrker sju motionsyrkanden om bl.a. marin forskning, marina centrum, forskningsinsatser och forskningscentrum för Östersjön, kartering av havsbotten och miljömärkning av fisk.

Jämför reservationerna 14 (fp), 15 (fp), 16 (fp), 17 (kd), 18 (fp) och 19 (kd).

Skrivelsen

Enligt regeringens bedömning bör ett kunskaps- och planeringsunderlag för Sveriges havsmiljö utarbetas med syfte att möjliggöra en helhetssyn vid förvaltning och planering av olika verksamheter i havet. Naturvårdsver-

ket bör ges i uppdrag att i samverkan med berörda aktörer ta fram ett samlat program för utarbetande av ett sådant underlag, inklusive tidsplan och förslag till finansiering. Som ett första steg bör ett preliminärt underlag med den information som i dag finns tillgänglig tas fram. Detta underlag bör sedan revideras regelbundet med information från de inventeringar och undersökningar som tillkommer i enlighet med det föreslagna programmet. Vidare bör miljöövervakningen av havet ha en tillräcklig omfattning vad gäller övervakningsfaktorer, geografisk täckning, provtagningsintervall och långsiktig kontinuitet för att ge en fullgod kunskap om utvecklingen av miljötillståndet i kust och hav. Den bör vara utformad för att möjliggöra en kontinuerlig utvärdering av insatta åtgärder, vars resultat sedan kan nyttjas i en adaptiv förvaltning anpassad till lokala förhållanden, avrinningsområden, kustzoner och havsbassänger. Miljöövervakningen bör också samverka med och utnyttja kunskaper från den vattenanknutna forskningen. Naturvårdsverket utför en revision av det nationella marina miljöövervakningsprogrammet och i detta sammanhang bör behovet av en förbättring av miljöövervakningen i kust och hav analyseras. Sverige bör ta initiativ till att öka samordningen av miljöövervakningen med andra berörda länder runt gemensamma havsområden. Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att utveckla strategier för att kommunicera uppföljningen av miljötillståndet i havet till allmänheten med lättförståeliga indikatorer och därmed öka engagemanget för havsmiljöproblematiken. I uppdraget bör ingå att utforma en strategi för att nå ut med information om havsmiljön till intresseorganisationer, skolor, barn och ungdomar. Naturvårdsverket bör även ges i uppdrag att tillsammans med Lantmäteriet och i samverkan med berörda aktörer se över tillgängliga tekniker, såsom GIT (Geografisk informationsteknik), för att öka åskådligheten i informationsarbetet om havsmiljön. Regeringen anför vidare att åtgärder för att lösa miljöproblemen i havet bör baseras på kunskaper från och samverkan med olika forskningsdiscipliner. För att åstadkomma en kraftsamling avser regeringen att låta utreda bl.a.

- hur den vattenanknutna forskningen och utbildningen kan användas för att lösa miljöproblemen i havet,
- hur samverkan mellan vattenanknuten miljöövervakning samt forskning och undersökningsverksamhet kan utvecklas,
- hur en effektiviserad samordning av kunskapsuppbyggnaden kan ske,
- hur användningen av forskningsresultat i förvaltningen och tillämpningen av ekosystemansatsen kan effektiviseras,
- vilka satsningar inom forskning och utbildning rörande mänskliga aktiviteter påverkan på den marina miljön och dess ekologiska processer samt rörande frågeställningar kring bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande som kan användas för att lösa miljöproblemen i havet,

- hur Sverige kan arbeta för att stärka det internationella forskningssamarbetet,
- förutsättningarna för ett internationellt forskningsinstitut för Östersjöns miljö.

Motionerna

I motion 2005/06:MJ1 (fp) yrkas att marin forskning och miljöövervakning skall utökas och samordnas bättre. Enligt motionärerna måste regeringen se till att marin forskning och miljöövervakning omedelbart utökas, samordnas bättre och får mer av den inriktning som aviseras i skrivelsen (yrkande 3). Vidare föreslås i yrkande 4 att de tre marina centrumen ges utökade roller inom både forskning och miljöövervakning. De marina centrumen bör ges utökade roller inom både forskningen och miljöövervakningen i enlighet med förslag från Vetenskapsrådets expertpanel. Enligt yrkande 5 bör ett internationellt tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjön inrättas. Ett sådant internationellt centrum bör omedelbart påbörjas så att forskningen kring landmiljö och havsmiljö samordnas bättre. Enligt motion 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 7 krävs en samordning av forskningsresurser inom EU. Sverige bör delta i att utveckla europeiska forskningsråd med uppgift att fördela en betydande del av forskningspengarna på europeisk nivå. Därigenom kan resurser samlas för att bedriva avancerad forskning på så komplexa områden som havets ekosystem. I forskningsråden skall representanter för forskarsamhället ha det avgörande inflytandet. Prioriteringar bör genomföras så att EU:s forskningsresurser satsas på stora flernationella projekt, som är svåra att finansiera för ett enskilt land. Vidare framhåller motionärerna att arbetet med miljömärkning av fisk, som lyfts fram av Havsmiljökommissionen, inte berörs i skrivelsen. Det är beklagligt eftersom konsumenterna har en viktig roll i allt miljöarbete. Regeringen bör aktivt medverka till att ett fungerande miljömärkningssystem för fisk etableras (yrkande 8). I motion 2005/06:MJ292 (fp) yrkas att en grundkarta för botten längs hela Sveriges kust tas fram. Bottenförhållandena i Skagerrak är mycket varierande med grundområden, djupa fjordar, mjukbottnar, hårbottnar etc. Förhållandena på land är mycket väl kartlagda men när det gäller den samlade bilden av havsbotten finns det brister (yrkande 9). I motion 2005/06:MJ425 (s) framhålls att det enligt Havsmiljökommissionen inte råder brist på goda förslag för att lösa havsproblemen. Problemet ligger i stället i bristande genomförande. Ett sätt att komplettera Naturvårdsverkets samordningsroll i arbetet med havsmiljön är att stödja en fortsättning och utvidgning av projektet Havsresan. Huvudaktiviteten i projektet har bestått av tio arrangerade forum där man har lyckats överbygga de kommunikationsglapp och samordningsbrister mellan intressenter, forskare och myndigheter som, enligt Havsmiljökommissionen, annars har varit ett vanligt förekommande problem inom havsmiljöarbetet. Regeringen bör stödja projektet Havsresan i syfte att starta liknande projekt i våra grannländer i Östersjön. Enligt motionerna

2004/05:MJ500 (kd) yrkande 20 och 2005/06:MJ446 (kd) yrkande 22 bör EU förlägga ett marint miljöforskningsinstitut till Östersjöområdet. Enligt motionärerna bör regeringen vara mer pådrivande för att EU gemensamt ökar forskningsinsatserna kring Östersjöns miljösituation. Inrättandet av ett marint miljöforskningsinstitut syftar till att bedriva forskning kring strategier för marina miljöer. Denna typ av forskning borde vara en viktig hörnsten för att bl.a. föreslå vilka åtgärder som behövs inom t.ex. kemikaliepolitiken för att stärka en livskraftig stam av t.ex. tumlare i Östersjön.

Utskottets ställningstagande

I likhet med regeringen anser utskottet att effekterna av vidtagna åtgärder i havsmiljöarbetet i betydligt större utsträckning än i dag behöver följas upp och utvärderas för att insatserna skall kunna förbättras. Forskningen är ett viktigt underlag för miljöövervakningen genom att identifiera relevanta parametrar och utveckla tillförlitliga metoder. Myndigheterna behöver samverka med forskningssamhället för att utföra högkvalitativa, långsiktiga miljöövervakningsprogram och ekologiska undersökningar för användning i förvaltningen.

Som uppmärksammas i skrivelsen är ansvaret för miljöövervakning och forskning i svenska havsområden i dag splittrat mellan flera aktörer. Naturvårdsverket ansvarar för det marina miljöövervakningsprogrammets utformning på nationell nivå, medan den löpande verksamheten är fördelad på myndigheter, marina centrum eller enskilda universitetsinstitutioner. Som anförs i skrivelsen bör miljöövervakningen därför tydligare samverka med forskningsinstitutioner och andra utövare. Den marina forskningen bör vara underlag för miljöövervakningen i större utsträckning än i dag och utskottet välkomnar att formerna för detta kommer att utredas. Som regeringen anför bör en analys göras av behovet av de ytterligare satsningar som behövs för att utveckla miljöövervakningen som underlag för en adaptiv förvaltning av havet. Med en adaptiv förvaltning menas att den förnyas och anpassas efter skiftande förhållanden. Som framgår av skrivelsen kommer den revision av miljöövervakningen som Naturvårdsverket redan har påbörjat att innefatta hur en ökad samordning av miljöövervakningen kan uppnås. Utskottet instämmer även i behovet av ökad samverkan med forskningen i miljöövervakningen och välkomnar regeringens avsikt att tillsätta en utredning om den vattenanknutna forskningens användning. Utredningen syftar till att få fram förslag som ökar samverkan och den tvärvetenskapliga ansatsen samt effektiviserar användningen av forskningsresultat i förvaltningen. Forskningsresultat bör på ett effektivare sätt kommuniceras till förvaltande myndigheter och andra aktörer. Det är angeläget att en effektiviserad samverkan kommer till stånd mellan myndigheternas forsknings- och övervakningsverksamhet och ekologisk och annan relevant forskning vid universiteten, liksom mellan forskningen och miljöövervakningen.

För att lösa storskaliga och komplexa miljöproblem i havet behövs som framhålls i skrivelsen forskning av hög kvalitet. Sektorsövergripande och tvärvetenskaplig forskning kan ge ett bättre underlag för beslutsfattare att tillämpa ekosystemansatsen. Som ett underlag till planering för ett uthålligt nyttjande och bevarande av hav och kust behövs forskning om olika mänskliga aktivitetens påverkan på den marina miljön och på ekologiska processer. Som framhålls i skrivelsen tas havet i anspråk i allt större utsträckning för att tillgodose människans behov av t.ex. naturresurser, energi, friluftsliv och transporter. Nya problem uppkommer exempelvis genom buller och andra störningar, som kan medföra negativ påverkan på bl.a. fåglar, fisk och marina däggdjur. Som framgår av skrivelsen avser regeringen mot denna bakgrund att ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett förslag till kunskapsuppbyggnad rörande de viktigaste mänskliga aktiviteter som behöver undersökas närmare rörande deras effekter på den marina miljön som grund för planeringen.

Som uppmärksammas i skrivelsen kräver även Sveriges åtaganden att bevara biologisk mångfald ökad kunskap och forskning kring den biologiska mångfalden i de svenska kust- och havsvattnen. Utökad kunskap om fördelningen av den biologiska mångfalden och faktorer som påverkar variationen i denna kräver såväl grundläggande inventeringar och karteringar som forskning om ekologiska och evolutionära processer. Den kunskap om marina arters hotstatus som skall ligga till grund för åtgärdsprogram är bristfällig och utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utarbeta ett program för ökad forskning på detta område.

Ett uthålligt nyttjande av havets och kusternas resurser förutsätter att det sker inom ramarna för ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga och utan att äventyra den biologiska mångfalden. Som regeringen anför behövs forskning och kunskapsuppbyggnad för att säkerställa detta. Ett varmare klimat till följd av växthuseffekten kan leda till omfattande ekologiska konsekvenser i hav och vid kuster, med påverkan inte bara på fiskbestånden utan även på många nivåer i ekosystemet med konsekvenser för den biologiska mångfalden. Som redovisas i skrivelsen inkluderar ett klimatforskningsprogram utarbetat av flera forskningsorganisationer under ledning av Formas, som en av de prioriterade satsningarna, forskning kring klimatförändringarnas ekologiska effekter i bl.a. Östersjön. Som regeringen anför bör satsningen på forskning kring de ekologiska effekter som kan förväntas på grund av växthuseffekten ges fortsatt stor vikt.

Förekomsten av gifter och främmande substanser i den marina miljön utgör hot mot såväl människors hälsa som ekologiska processer och funktioner. I likhet med regeringen anser utskottet att kunskapen om dessa hot bör utökas och innefatta bl.a. undersökningar av reproduktionsstörningar och andra hälsoeffekter på marina organismer till följd av giftbelastning, ursprunget av gifter, inklusive oförbrukade läkemedel, och deras spridning i miljön samt deras ekologiska effekter. Som framgår av skrivelsen avser

regeringen att ge berörda myndigheter i uppdrag att utarbeta ett intensifierat forsknings-, övervaknings- och åtgärdsprogram rörande gifters ursprung, spridning och effekter i den marina miljön samt ett uppdrag att utarbeta ett program för forskning kring påverkan på människors hälsa till följd av konsumtion av marina organismer.

Som framhålls i skrivelsen är det tydligaste och mest omfattande av miljöproblemen i Östersjön övergödningen. I likhet med regeringen anser utskottet därför att utformningen av ett intensifierat forskningsprogram kring källor, spridning, omsättning och ekologiska effekter av näringsämnen i havet bör utredas. Forskning som integrerar de areella näringarna med den vattenanknutna ekologin är här av stor vikt, detta eftersom jord- och skogsbruksmetoderna påverkar förlusterna, omsättning i marken och transport av näringsämnen till sjöar och vattendrag. Som anförs i skrivelsen hänger övergödning och strukturen på fisksamhällena samman på ett sätt som inte är tillräckligt studerat och ökad användning av forskning rörande ekosystemeffekter av övergödning kopplade till fisk och fiske behövs. Vidare bör framhållas att Miljövårdsberedningen rekommenderar ökad forskning och insatser rörande hur förändringar i människors konsumtionsmönster och vanor kan bidra till minskad övergödning. Hållbara konsumtionsmönster och användning av forskningsresultat som stöd för insatser behöver etableras. Andra faktorer som kan inverka på miljön i havet är bosättningsmönster, andra strukturella förändringar och inte minst trafiken.

I detta sammanhang bör slutligen uppmärksammas att riksdagen i juni 2005 tog ställning till regeringens forskningspolitiska proposition (prop. 2004/05:80, bet. 2004/05:UbU15, skr. 2004/05:309). I propositionen presenteras strategiska satsningar på prioriterade forskningsområden som bl.a. inkluderar forskning till stöd för hållbar utveckling. I propositionen framhålls bl.a. att det för att förverkliga visionen om en hållbar utveckling krävs stora förändringar i samhället på global, regional och lokal nivå. För att uppnå många av miljö kvalitetsmålen, som konkretiserar miljöpolitikens inriktning, krävs forskningsbaserad kunskap inom många olika områden. Forskning och utveckling till stöd för en ekologiskt hållbar utveckling behövs också bl.a. för att klarlägga grundläggande biologiska sammanhang och för att förstå de effekter som människan har på miljön. Forskningen kan också vara inriktad mot att klargöra orsakssamband i stora miljöproblem. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 3 och 2005/06:MJ425 (s) lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

När det gäller de marina centrumen bör följande uppmärksammas. På uppdrag av regeringen tillsatte Vetenskapsrådet en expertpanel år 2004 för att utvärdera de tre marina centrumen (Utvärdering av Centrum för marin forskning – redovisning av ett regeringsuppdrag. Vetenskapsrådet 2004). I den noterades bristen på en nationellt samordnad marin forskning samt att biologiska miljödata är otillgängliga eller spridda på olika databaser samt att de marina centrumen bör ha en tydlig roll i båda dessa sammanhang.

Expertpanelen föreslog att dessa bör koordinera den forskning som behövs för att uppfylla miljökvalitetsmålen och andra åtaganden. Expertpanelen ansåg också att den forskning och utbildning som bedrivs inom ramen för de marina centrumen tydligare bör knytas till miljöövervakningen och bidra till lösningar på de marina miljöproblemen. Panelen ansåg vidare att en överordnad, koordinerande enhet bör bildas för att öka samordningen mellan centrumen. Som redovisas i skrivelsen är frågan om de marina centrumen för närvarande föremål för beredning inom Regeringskansliet och att regeringen avser att återkomma i frågan. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Som regeringen framhåller är en storskalig och planmässig hantering av hur havet används och skyddas samt en ökad integrering vid planering och förvaltning av olika havsanknutna verksamheter nödvändig. I dag saknas, med några få undantag, en sammanhållen inventering av vattenmiljöerna i Sverige, både för hav och kustvatten samt sjöar och vattendrag. De inventeringar som görs av olika aktörer är inte samordnade och konsekvent genomförda med enhetlig metodik, vilket gör materialet svårt att jämföra och sammanställa. Som framhålls i skrivelsen förutsätter effektiva samordnade marina inventeringar tillgång till uppgifter om vattendjup, bottenbeskaffenhet och annan geografisk information. Sådan information finns hos Försvarsmakten, Sjöfartsverket och Lantmäteriet. Denna kan dock vara sekretessbelagd enligt lagen (1993:1742) om skydd för landskapsinformation. Det är de ansvariga myndigheterna som inom ramen för gällande lagstiftning skall pröva i vilken utsträckning denna information kan göras tillgänglig för den fysiska planeringen, för planeringen för miljöskyddet samt för forskningen. Med tanke på dessa för samhället viktiga verksamheters stora behov av tillgång till sådana data ansluter sig utskottet till regeringens bedömning att det bör utredas om det bland den sekretessbelagda informationen finns data som kan göras mer tillgängliga. För en heltäckande integrerad havsförvaltning krävs även en kraftfull satsning för att öka samverkan mellan den marina kompetensen i landet, bl.a. hos centrala myndigheter och länsstyrelser, och den grundläggande forskningen. Som framgår av skrivelsen avser regeringen att mot denna bakgrund ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett samlat program för utarbetande av ett kunskaps- och planeringsunderlag för Sveriges havsmiljö, inklusive en tidsplan och förslag till finansiering. I likhet med regeringen fäster utskottet stor vikt vid att utarbetandet av ett kunskaps- och planeringsunderlag påbörjas utan dröjsmål. Som framgår av skrivelsen innebär uppdraget att Naturvårdsverket även skall ta fram ett första preliminärt underlag på grundval av den information som finns tillgänglig i dag. Som regeringen anför bör detta planeringsunderlag sedan revideras regelbundet med information från de inventeringar och undersökningar som tillkommer i enlighet med det ovan beskrivna programmet. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2005/06:MJ292 (fp) yrkande 9 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Gränsöverskridande miljöproblem kräver internationellt samarbete. Utskottet ansluter sig därmed till regeringens bedömning att Sverige bör ta initiativ till en översyn av hur det internationella forskningssamarbetet kan organiseras och utökas för att ge en enhetlig kunskapsgrund för en samordnad förvaltning mellan berörda länder. Som framgår av skrivelsen avser regeringen att undersöka förutsättningarna för att ett internationellt institut för forskning om Östersjöns miljö kan bildas. Härigenom skulle en internationell forskningsmiljö med ett tvärvetenskapligt och samordnat angreppssätt på miljöproblematiken i akvatiska ekosystem kunna skapas. Som anføres i skrivelsen skulle institutet kunna knyta till sig forskningskompetenser från olika akvatiskt inriktade institutioner och relevanta myndigheter och från samhällsvetenskapliga och humanistiska discipliner. Det är viktigt att ett sådant institut också attraherar forskare från andra Östersjöländer för att förstärka de internationella gemensamma ansträngningarna att studera och lösa Östersjöns miljöproblem genom ett intensivt samarbete med andra marina forskningsorganisationer runt Östersjön. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att det inte behövs ett riksdagsuttalande med anledning av motionerna 2004/05: MJ500 (kd) yrkande 20, 2005/06: MJ1 (fp) yrkande 5, 2005/06: MJ2 (kd) yrkande 7 och 2005/06: MJ446 (kd) yrkande 22. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Konsumenter kräver ofta information om hur och var olika produkter är producerade och om detta har skett på ett miljövänligt sätt. Detta gäller i synnerhet för livsmedel och därmed även för fisk och fiskprodukter. I dag finns det krav på att all fisk skall vara ursprungsmärkt. En miljömärkning av fiske och fiskprodukter i enlighet med vad som förespråkas i motion 2005/06: MJ2 (kd) yrkande 8 skulle kunna göra det möjligt för fiskare som fiskar på ett mer miljövänligt sätt att få bättre betalt för sin fisk och därmed kunna utgöra en viktig drivkraft för ett mer miljövänligt fiske. Ett sådant system förutsätter dock att relevant information om bestånd, fiskemetoder och fiskets bedrivande (t.ex. huruvida regler och kvoter respekteras) kan göras tillgänglig på lämpligt sätt.

Kommissionen har i meddelande till rådet, Europaparlamentet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén under rubriken Inledning av en debatt om en gemenskapsmodell för miljömärkningsprogram för fiskeriprodukter – KOM (05) 275 – i juni 2005 initierat en grundläggande debatt om bl.a. en trovärdig miljömärkning för fiskeriprodukter. I meddelandet framhålls följande. I december 1997 behandlades för första gången, i kommissionens meddelande om framtidsutsikterna för marknaden för fiskeriprodukter i EU, behovet av att gemenskapen fastställer en rättslig ram för att avgöra i vilka situationer icke-diskriminerande, frivilliga miljömärkningsprogram skulle kunna utvecklas. Under de överläggningar som följde var de flesta medlemsstaterna eniga om att gemenskapen borde fastställa en gemensam modell, men det rådde olika åsikter om hur den skulle genomföras. År 2002 antog kommissionen en handlingsplan för gemenskapen för att integrera miljöskyddskraven i den gemensamma fiskeripolitiken och för-

klarade att den hade för avsikt att sätta i gång en debatt om miljömärkningsprogram för fiskeriprodukter. Målet för den reformerade gemensamma fiskeripolitiken, som antogs 2002, är att ”säkerställa att levande akvatiska resurser utnyttjas på ett hållbart sätt i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende”. För att genomföra reformen av den gemensamma fiskeripolitiken krävs det att man diskuterar upprättandet av program för miljömärkning som ett sätt att integrera miljöskyddet i fiskerisektorn. Dessutom innebär den senaste tidens utveckling av alltfler miljömärkta produkter att det uppstår frågor om politiken för konkurrens, handel och konsumentskydd. Uppmärksamheten bör också riktas mot de överläggningar om miljömärkning som pågår i internationella forum. I FAO pågår arbetet med att utveckla riktlinjer för miljömärkning av fisk och fiskeriprodukter från fiske till havs. Dessutom förpliktigade sig medlemmarna i världshandelsorganisationen WTO i Dohaförklaringen att granska kraven på miljöskyddsmärkning i kommittén för handel och miljö. Kommissionen skulle vilja att man i högsta möjliga mån utnyttjar de tänkbara vinsterna med en trovärdig miljömärkning för fiskeriprodukter, eftersom detta avsevärt skulle bidra till att integrera miljöskyddshänsyn i fiskerisektorn.

Enligt vad utskottet erfarit har Jordbruksdepartementet nyligen avslutat den svenska remissbehandlingen och frågan är för närvarande föremål för beredning. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 8 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess biologiska mångfald

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad som anføres i skrivelsen och avstyrker tre motionsyrkanden om förbättring av havsmiljön, beredskapen mot oljeolyckor och utsläpp i havet. Vidare avstyrks fyra motionsyrkanden om Rysslands deltagande i det internationella samarbetet, goda sjötransporter, uppvärmning av havsvattnet och omhändertagande av fiskrens. Utskottet hänvisar vidare till vad som anføres i skrivelsen och avstyrker tio motionsyrkanden om PSSA-arbetet samt sex yrkanden om sanktioner m.m. Vidare avstyrks sju motionsyrkanden om bl.a. oljeskyddsfond, ersättning vid oljeutsläpp, katastrofberedskap och havsbaserad vindkraft.

Jämför reservationerna 20 (fp), 21 (kd, c), 22 (v), 23 (mp), 24 (v, mp), 25 (fp, mp), 26 (m, kd), 27 (m, fp, kd, c), 28 (fp, kd), 29 (c), 30 (mp), 31 (kd), 32 (m, fp, kd, c), 33 (fp, kd), 34 (m) och 35 (kd, c, mp).

Skrivelsen

Enligt regeringen leder en hållbar förvaltning av de marina resurserna med ekosystemansatsen som grund ofta till att nyttjande och bevarandeperspektiven till stor del sammanfaller och att restaurering av skadade system blir ett gemensamt mål för båda intressena. Parallellt med ett hållbart och effektivt nyttjande är det av vikt att skapa områden där nyttjande inte förekommer. Sådana områden bör skapas både utifrån ett rent bevarandeperspektiv och utifrån nyttjandets behov av skyddade områden. Möjliga synergier mellan nyttjande och bevarande bör tas till vara samtidigt som förvaltningen av havets olika resurser bör samordnas över sektorsgränserna.

För att bevara de marina ekosystemens sammansättning, funktion och biologiska mångfald bör skador på systemen åtgärdas och skyddade miljöer skapas. Dessa bör vara representativa för förekommande ekosystem och skydda hotade arter och miljöer utifrån fastställda skötselplaner. Möjligheten att restaurera skadade områden bör undersökas, liksom de grundläggande orsakerna till rådande problem beträffande bl.a. fiskbeståndens återväxt och fågeldöd. Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter utreda hur stor andel av de svenska kust- och havsområdena som totalt bör skyddas och hur skyddet bör vara utformat för att ge bästa möjliga effekt.

Regeringen anför vidare att allt nyttjande av biologiska resurser bör ske på ett hållbart sätt. Fisket bör inriktas på individer som har reproducerat sig minst en gång och nyttjande bör utifrån ekosystemansatsen inte bedrivas på arter och bestånd som befinner sig under biologiskt säkra gränser eller motsvarande nivåer. Förvaltningsplaner eller åtgärdsplaner med de fångstbegränsningar som dessa planer kan innehålla bör tas fram för alla viktigare fiskbestånd och beståndens utbredning och storlek bör bestämmas. Nyttjandet bör regleras genom kvotering och/eller begränsningar av fiskeansträngningen. Kunskaperna om fångsterna inom fisket bör förbättras.

Arbetet med att reglera fisket i Sveriges kustområden bör intensifieras ytterligare. Vattendrag som direkt berör kusten bör restaureras och lokalt baserad marin ekoturism bör utvecklas.

Enligt regeringens bedömning är grunden för en hållbar sjöfart globala förebyggande miljö- och säkerhetsregler, kompletterade med fartygskontroller och trafikövervakning. Sverige bör fortsatt verka inom den internationella sjöfartsorganisationen IMO i syfte att främja kvalitetssjöfart och undanröja undermålig sjöfart, samt verka inom Parisavtalet och EU för att förbättra hamnstatskontrollen. I avsaknad av globala regler, eller i syfte att påskynda och harmonisera genomförandet av globala regler, bör Sverige verka för att nödvändiga miljö- och sjösäkerhetsregler genomförs inom EU eller regionalt inom Helcom. I syfte att uppnå ett hållbart nyttjande av havet och skydd av den biologiska mångfalden bör Sverige verka för att skydda särskilt känsliga områden från fartygstrafikens påverkan, begränsa användningen av skadliga påväxthindrande system på fartyg, förhindra spridningen av främmande organismer via fartygs barlastvatten, säkra en

miljömässigt säker skrotning av fartyg och begränsa utsläppen av luftföroreningar. Initiativ bör tas för att öka användningen av frivilliga överenskommelser och samverkansavtal som verktyg för att främja kvalitetssjöfart. I syfte att skapa ökade möjligheter till miljöriktiga val vid köp av båtmotorer för fritidsbåtar bör Sjöfartsverket ges i uppdrag att utarbeta en strategi för hur informationen till konsumenterna om båtmotorers miljöegenskaper kan förbättras och förtydligas, samt för att stimulera utbyte av mindre miljövänliga motorer som är i bruk.

Vidare anför regeringen att Sverige bör verka för att det straffrättsliga regelverket vid föroreningar orsakade av fartyg, liksom det internationella ersättningssystemet för olje- och kemikalieskador, förstärks ytterligare. När det gäller den svenska förmågan beträffande miljöräddningstjänst till sjöss anser regeringen att den bör säkerställas genom den beslutade uppbyggnaden av nationella resurser samt genom en fördjupad internationell samverkan. Uppföljningen av oljeskadeskyddsarbetet behöver utvecklas och kunskapen om de långsiktiga miljöeffekterna vid oljeutsläpp bör öka.

Enligt regeringens bedömning bör havens stora potential för produktion av el från förnybar energi tas till vara. Det planarbete som pågår på nationell, regional och lokal nivå är avgörande för att potentialen skall kunna realiseras. Arbetet med att klarlägga effekter av vindkraft på växt och djurlivet i kust- och havsmiljön bör ges fortsatt hög prioritet för att undvika och begränsa eventuella negativa effekter.

Motionerna

I motion 2004/05:MJ38 (mp) yrkande 64 delvis framhålls beträffande goda sjötransporter att övervakningen av sjöfarten måste öka. Aktörerna i transportkedjan skall ha skadeståndsansvar och krav på förbud mot enkelskrov införs. Vidare bör kriterier för goda sjötransporter tas fram i samarbete med näringen. Enligt yrkande 68 innebär havsvattnet som kyler dagens kärnreaktorer, förutom ett resursslöseri, bl.a. stor lokal påverkan på havsmiljön. En effektökning vid dagens verk innebär ytterligare påfrestningar på ekosystemen som det saknas erforderlig kunskap om. Krav på att uppvärmning av havsvatten skall ligga inom säkra ekologiska gränser skall snarast införas. Enligt motion 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 9 bör möjligheterna att omhänderta fisk på land för att rensa havet på miljögifter utredas. Samspelet mellan kemikalier och fisket belyser de vinster som finns att hämta vid bättre samordning. Enligt forskarna svarar fisket redan i dag för 3,5 % av det kända uttaget av PCB från Östersjön. Miljögifter som PCB och dioxiner ansamlas i fett. Eftersom inre organ som lever har hög fetthalt kan det finnas miljövinster att hämta i att omhänderta fiskrens på land i stället för att kasta det i havet. Enligt yrkande 10 bör undersökas om en oljeskyddsfond kan införas. Åtgärderna för oljeskadeskydd till sjöss, i strandzonen och åtgärderna för uppföljande verksamhet måste förbättras, utvecklas och säkras ekonomiskt och funktionellt. En oljeskyddsavgift på varje landat ton olja har i Finland sedan 70-talet byggt upp en oljeskyddsfond som

finansierat uppbyggnaden av det lokala och regionala oljeskyddet men även nationella åtgärder. Det bör undersökas om ett sådant system kan påskynda och säkra de åtgärder som behöver vidtas nu och på sikt i Sverige. I motion 2005/06: MJ2 (kd) framhålls att Sverige inom Helcom och EU bör driva frågor om gemensam katastrofberedskap vid fartygsolyckor. Fartyg för räddningsinsatser och oljesanering måste snabbt kunna vara på plats från flera länder om en större olycka skulle inträffa (yrkande 10). I motion 2005/06: MJ394 (fp) yrkande 11 uppmärksammas behovet av beredskap för att ta hand om oljeutsläpp till sjöss, i strandzonen och åtgärder för uppföljande verksamhet. Oljeskadeskyddet i strandzonen eller den uppföljande verksamheten efter genomförda oljebekämpningsoperationer är inte tillräckligt eller tillräckligt samordnat och inövat. Trafikrapportering och övervakning behöver också samordnas och utökas. I motion 2005/06: MJ404 (c) delvis framhålls att beredskapen mot oljeolyckor inte är som den borde vara. En oljekatastrof i Östersjön skulle få förödande konsekvenser. Östersjön måste få ett starkare skydd mot utsläpp och olyckor. Lagstiftningen måste skärpas och övervakningen måste bli bättre. Sveriges regering som ansvarig för de internationella relationerna måste arbeta intensivt pådrivande inom Helcom, EU och IMO för att skydda Östersjön. Inte minst viktigt är att påverka Ryssland att i högre grad samarbeta med Helcom. Enligt motion 2005/06: MJ443 (v) yrkande 6 skall Sverige driva på i internationella forum för att minska risken för utsläpp av olja och andra farliga ämnen. Sverige bör aktivt – inom bl.a. EU – driva fram åtgärder för att minska risken för utsläpp och andra farliga ämnen. Det handlar om att skapa säkrare farleder, höja kvaliteten på fartygen, införa striktare regler under is-säsongen, öka sanktioner mot illegala utsläpp samt förbättra och samordna räddningsplaner. I motion 2005/06: MJ453 (m) yrkas att regeringen verkar för att Ryssland skall ingå i det internationella samarbetet för att minska utsläppen i Östersjön. Övriga Östersjöländer måste enligt motion 2005/06: MJ454 (s) ta ett större gemensamt miljöansvar. I motion 2005/06: MJ519 (fp) yrkande 24 betonas nödvändigheten av att förbättra havsmiljön så att livet på havsbotten och i kustvattnen skall kunna fungera som reproduktionsområden för fisken. För att förhindra ytterligare kostnadsstegringar och miljöhot bör enligt motion 2005/06: MJ580 (s) särskilt skydd och lagstiftning för kustområdena införas. Sanering av svenska farvatten uppgår i dag till stora summor. En kostnad som är alltför hög för att kunna betalas av enskilda kommuner.

Enligt motion 2004/05: MJ38 (mp) yrkande 65 skall Sverige lyfta arbetet kring PSSA på regeringsnivå och agera kraftfullt för verkningfulla skyddsåtgärder, utbildning, obligatorisk trafikövervakning samt miljöinspektörer ombord på fartyg med farlig last. I motion 2004/05: MJ341 (kd) efterlyses åtgärder för att undvika oljeskador i Östersjön. För att förhindra nya oljekatastrofer i det känsliga Östersjön bör införas krav på lots i Bornholmsgattet, separata farleder liksom i Öresund, klassning av Östersjön som ett hav i behov av särskilt skydd samt dubbla skrov för oljetransporter. Enligt

motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 13 krävs ytterligare effektiva skyddsåtgärder i ansökan till IMO om vilka skyddsåtgärder som skall ingå i Östersjöns PSSA-klassning. I det arbete som just nu pågår med att identifiera vilka skyddsåtgärder som ska ingå i Östersjöns klassning som särskilt känsligt havsområde får ribban inte läggas för lågt. Sverige, som leder arbetet, har ett mycket stort ansvar. Skyddsnivån får inte enbart hamna på en nivå av ruttdragning och trafikseparering utan måste också innehålla ytterligare skyddsåtgärder. Exempel från andra nyligen inrättade PSSA-områden visar att detta är möjligt och i Östersjöns fall nödvändigt. Skyddsåtgärder behövs på fyra områden: minimikrav på skeppskonstruktion, kvalitet på besättning, lagligt ansvar (finansiellt och juridiskt ansvar för hela kedjan befäl, redare, klassificeringsorgan, charterbolag, fraktägare etc.) och reglering från strandstaterna (lotskrav, trafikledning, hamnstatskontroll etc.). Enligt motion 2004/05: MJ371 (fp, mp) yrkande 5 bör ytterligare effektiva skyddsåtgärder ingå i ansökan om skyddsåtgärder med anledning av Östersjöns PSSA-klassning. Ribban får nu inte läggas för lågt i arbetet med att identifiera vilka skyddsåtgärder som skall ingå i klassningen. I motion 2004/05: MJ500 (kd) yrkas att arbetet med IMO:s klassning av Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA) även skall inkludera ryska vatten (yrkande 15). Enligt motion 2005/06: MJ394 (fp) yrkande 8 bör man verka inom EU för att få tydligare regler och regleringsmöjligheter vad gäller färjetrafikens utsläpp. Ett område som tydligt bidrar till luftföroeningarna är båttrafiken. Här bör ytterligare åtgärder göras för att minska utsläpp av bl.a. svaveloxid och kvävedioxid. Detta gäller både möjligheten att ställa krav på färjetrafiken och på den internationella handelsflottan. Här borde åtgärder kunna göras nu när Östersjön klassats som PSSA-område. Även i motion 2005/06: MJ446 (kd) yrkas att Sverige bör verka för att även de ryska vattnen inkluderas i PSSA-klassningen av Östersjön. Att så inte är fallet är otillfredsställande (yrkande 16). Vidare bör Sverige verka för att komplettera de bestämmelser som skall gälla i det PSSA-klassade Östersjön med lämpliga föreskrifter om fartygens konstruktion och besättningens kompetens (yrkande 17). Det finns olika uppfattningar om vilka typer av åtgärder som kan regleras genom en PSSA-klassning. Den svenska regeringen anser att man inte kan ställa krav på exempelvis fartygets konstruktion eller besättningens kompetens. En mer bokstavlig tolkning av IMO:s egna dokument, främst IMO-resolution A927, talar dock för att även dessa och andra åtgärder bör kunna regleras i ett slutgiltigt beslut om PSSA-klassning. I motion 2005/06: MJ522 (m) delvis framförs synpunkter om arbetet med en förbättring av Östersjöns tillstånd. Enligt motionärerna måste stora krav ställas på transportererna för att minska dessa risker. Det gäller att nu ge Östersjöns klassning som särskilt känsligt hav ett innehåll. Enligt motion 2005/06: U290 (m) yrkande 19 skall Sverige verka i EU för skärpta regler för fartygsleder genom känsliga havsmiljöområden. Sverige måste vara pådrivande i internationella organ för att strängare säkerhets- och miljökrav införs för sjöfarten.

När det gäller s.k. goda sjötransporter framhålls i motion 2004/05: MJ38 (mp) yrkande 64 delvis att åtalsmöjligheterna avseende fartyg som bryter mot reglerna måste förbättras och sanktionerna mot oljeutsläpp skärpas. I motion 2004/05: MJ329 (kd) yrkande 1 föreslås att straffansvaret vid illegala oljeutsläpp utsträcks till att omfatta, förutom rederiet och befälhavaren, även transportköparen. Enligt motionärer är det fortfarande alltför lätt att ostraffat släppa ut olja till sjöss. Antalet personer som blir straffade för detta är mycket litet. Ett av skälen till detta är svårigheterna att hitta den direkta skyldige ombord och att lagföra denne. Ett utsträckt straffansvar att omfatta inte bara rederiet och befälhavaren utan även transportköparen är därför nödvändigt. Om de oseriösa redarna inte fick några uppdrag skulle vi på sikt tvinga bort dem från marknaden och därmed drastiskt minska utsläppen i Östersjön och inom EU. Vidare framhålls betydelsen av att verka inom EU för att gällande lagar om straffansvar vid oljeutsläpp efterlevs internationellt (yrkande 2). Ett annat skäl till de illegala oljeutsläppen är att det internationella samarbetet för att kunna lagföra förövaren är bristfälligt. Det förefaller för närvarande inte ens möjligt att lagföra ett illegalt oljeutsläpp i ett annat EU-land, något som EU-förslaget nu tar sikte på. Ett arbete i denna riktning är nödvändigt för att vi i alla fall inom EU skall komma tillrätta med problemet. EU bör verka samlat för att förbättra den ofta bristfälliga lagföringen och återrapporteringen i vissa flaggstater (yrkande 3). I motion 2004/05: MJ369 (fp) yrkas att Sverige skall driva på tillämpningen av EU:s rambeslut om skydd för miljön genom strafflagstiftning i arbetet med att skydda Östersjön. I rådets rambeslut om skydd för miljön åläggs medlemsstaterna att genom effektiva, proportionella och avskräckande påföljder straffa dem som på olika sätt skadar miljön i EU. Sverige bör här ta på sig en ledande roll och driva på övriga medlemsstater att reglerna tillämpas. Det är viktigt att de nya reglerna tillämpas även på fysiska och juridiska personer från tredje land – förutsatt att brotten begås här (yrkande 15). I motion 2005/06: MJ404 (c) delvis framhålls att det måste bli kännbarare för dem som begår miljöbrott såsom oljeutsläpp. Därför behövs en Östersjödömsstol som ger oss ett gemensamt straffrättsligt regelverk. Enligt motion 2004/05: MJ500 (kd) yrkande 6 bör de maximala ersättningsbeloppen för den som befinns vara skyldig till att ett oljeutsläpp uppstått höjas. I Östersjön är det sedan 1976 förbjudet att pumpa oljehaltigt länsvatten överbord. Likväl observeras varje år 400–500 olagliga oljeutsläpp i den svenska delen av Östersjön. Mörkertalet torde dessutom vara stort. Det är fortfarande mycket svårt att få till stånd en fällande dom mot miljöbovarna. Sverige måste fortsätta vara pådrivande i dessa frågor inom EU samt de internationella organ som finns för havsmiljön. I motion 2005/06: MJ532 (c) yrkas att Sverige skall verka för att införa en särskild miljödomstol för Östersjön. För att beslut från en eventuell Östersjöregering skall efterlevas krävs en särskild miljödomstol (yrkande 7). Vidare framhålls att straffen för miljöbrott mot Östersjöns ekosystem måste stå i relation till skadan (yrkande 8).

Enligt motion 2005/06: MJ2 (kd) yrkande 11 bör områden av riksintressen för vågkraft kartläggas. Det finns flera olika koncept när det gäller vågkraftverk. Vissa kan ha mycket begränsad miljöpåverkan. I dag pågår forskning kring bojarnas utformning i samråd mellan teknik och ekologi för att fåglar och fiskar ska påverkas minimalt. Enligt motion 2004/05: MJ284 (m) bör utbyggnaden av storskalig vindkraft till havs stoppas. Sverige är ett glesbefolkat land och därför borde det vara möjligt att bygga ut vindkraften på ett sådant sätt att det inte drabbar kustfiskets fiskeplatser och därmed för överskådlig tid förstör möjligheterna för ett stort antal kustbor att försörja sig. Vid lokalisering av vindkraftverk måste lokaliseringen ske så att inte fiskeplatser förstörs. Vindkraftverk skall därför placeras på land. I motion 2004/05: MJ285 (m) yrkas att riksdagen skall avslå planerna på och stoppa utbyggnaden av vindkraftverk till havs i ömtåliga marina miljöer. Denna utbyggnad utgör ett nytt orosmoln för den marina miljön. Ett av problemen med att bygga vindkraftverk till havs är att man behöver vara på relativt grunt vatten för att det skall kunna finansieras. De vindkraftparker man planerar att bygga till havs lokaliseras därför till känsliga utsjögrund.

Utskottets ställningstagande

Sjöfarten är en internationell näring och sjöfartens miljöpåverkan bör därför i första hand regleras genom globala regelverk. FN:s havsrättskonvention slår fast rätten till fri navigation på det fria havet och rätten till oskadlig genomfart genom territorialhavet, varför Sverige som enskild kuststat har små möjligheter att ensidigt införa begränsningar i den sjöfart som trafikerar omgivande hav. Som framhålls i skrivelsen har Sverige under senare år medverkat till att en rad internationella konventioner har antagits som starkt bidrar till att minska sjöfartens påverkan å den marina miljön: konventionen om kontroll av skadliga påväxthindrande system på fartyg, den kompletterande oljeskadefonden, konventionen om ansvar och ersättning för skada i samband med sjötransport av farliga och skadliga ämnen, konventionen om ansvarighet för skada orsakad av förorening genom bunkerolja och konventionen för att minska risken för spridning av skadliga organismer via fartygs ballastvatten och sediment. Genom beslut i både EU och den internationella sjöfartsorganisationen IMO har utfasningen av enkelskrovsfartyg påskyndats, och de kommer inte längre att tillåtas i EU:s farvatten från år 2010. Våren 2004 fattade IMO beslut om att i princip klassa Östersjöområdet som ett särskilt känsligt havsområde (Particularly Sensitive Sea Area, PSSA). I mars 2005 lämnade Östersjöländerna in en kompletterande ansökan med förslag till nya skyddsåtgärder som skall gälla i området. Ansökan behandlas av IMO våren 2006. Som regeringen anför bör Sverige hålla en hög profil inom ramen för IMO i arbetet med att främja kvalitetssjöfart och undanröja undermålig sjöfart. Efterlevnaden av existerande miljö- och sjösäkerhetsregler måste öka hos världens sjöfartsnationer, och regelverket måste också skärpas i takt med

ökad kunskap. För flaggstaterna handlar det bl.a. om att garantera en fullgod tillsyn av fartygs konstruktion, underhåll, drift och bemanning. Eftersom det trots alla ansträngningar alljämt kommer att finnas oseriös sjöfart krävs samtidigt en striktare kontroll. Sverige bör verka för att reglerna för hamnstatskontroll kontinuerligt utvecklas. Ett effektivare samarbete bör byggas upp mellan de myndigheter som ansvarar för hamnstatskontrollen i Östersjöområdet, och Sverige verkar för att alla Östersjöländer skall ansluta sig till Parisavtalet. Sverige bör även verka för att globala och regionala regler och rekommendationer rörande trafikövervakning vidareutvecklas. Som framhålls i skrivelsen bör Sverige, i bl.a. de fall nödvändiga globala regler saknas eller om befintliga regler ger ett otillräckligt skydd för den marina miljön i svenskt närområde, fortsatt verka aktivt för att regler i stället beslutas inom EU. Under senare år har detta visat sig vara ett relativt snabbt och effektivt sätt att öka sjösäkerheten i regionen. EU har samtidigt visat ett allt större intresse av att påverka utvecklingen av IMO:s regelverk och har bl.a. varit den drivande kraften bakom den påskyndade utfasningen av oljetankfartyg med enkelskrov. I likhet med regeringen anser utskottet att EU utgör en självklar plattform för att samordna och gemensamt driva miljöförbättrande förslag i IMO. Vidare bör uppmärksammas att Havsmiljökommissionen har lagt fram förslag om att främja kvalitetssjöfart genom frivilliga överenskommelser mellan lastägare och sjöfartsnäringsen. Som framgår av skrivelsen avser regeringen att ta initiativ som stimulerar till att öka användningen av frivilliga överenskommelser och samverkansavtal som verktyg för att främja kvalitetssjöfart. Vidare framgår att Sverige samarbetar med grannländerna för att undersöka om och hur ett gemensamt eller samverkande system med ekonomiska incitament för att minska fartygs utsläpp till luft skall kunna utformas. Som framgår av skrivelsen avser regeringen att återkomma till riksdagen med en transportpolitisk proposition, i vilken frågor om sjöfartens miljöpåverkan kommer att behandlas. Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att syftet med motionerna 2004/05: MJ38 (mp) yrkande 64 delvis, 2005/06: MJ404 (c) delvis, 2005/06: MJ443 (v) yrkande 6, 2005/06: MJ453 (m) och 2005/06: MJ454 (s) med det anförda i allt väsentligt kan anses tillgodosett. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Vid FN:s miljökonferens i Rio de Janeiro 1992 åtog sig Sverige att i arbetet med bevarande och hållbart nyttjande av hav och kust integrera alla berörda sektorer, kartlägga pågående verksamhet, fokusera på förvaltning och planering och tillämpa ett förebyggande och försiktighetsgrundat synsätt. Vid FN:s toppmöte i Johannesburg 2002 åtog sig Sverige bl.a. att uppnå ett hållbart fiske, att utveckla de marina resurserna för att uppnå sociala och ekonomiska mål för lokalbefolkningen och att upprätthålla produktivitet och biologisk mångfald i havs- och kustområden såväl innanför som utanför nationell jurisdiktion. Som framhålls i skrivelsen förutsätter skyddet av den marina miljön att allt nyttjande sker på ett hållbart sätt. Bevarande och hållbart nyttjande utgör ofta två sidor av samma mynt. Ett

ekosystem med bibehållen sammansättning, funktion och biologisk mångfald genererar i regel större avkastning än ett skadat system. Som regeringen anför avser fredningsområden enligt fiskelagstiftningen att skapa refugier för fiskarter, vilket bl.a. innebär förbättrade möjligheter för fiskbeståndens fortlevnad. Områdesskydd enligt miljöbalken avser främst att skydda särskilt värdefulla miljöer. Dessutom erbjuder detta förbättrade möjligheter för grundläggande studier av ekosystemens struktur och funktion och har därför stort värde också för forskning och kunskapsuppbyggande. Som framgår av skrivelsen avses Naturvårdsverket ges i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter utreda hur stor andel av de svenska kust- och havsområdena som totalt bör skyddas och hur skyddet bör vara utformat för att ge bästa möjliga effekt. I detta sammanhang bör även betydelsen av fysisk planering uppmärksammas och kommunernas ansvar för att lägga in eventuella vattenområden i denna planering. Vidare bör påpekas att Naturvårdsverket har ett övergripande ansvar för havsmiljön. En av huvuduppgifterna i detta ansvar är bl.a. att noga följa och analysera utvecklingen i omgivande hav och kuster, att verka för att samordningen mellan olika sektorer fungerar och att i samverkan med övriga berörda myndigheter föreslå de övergripande åtgärder som kan bli nödvändiga. Med det anförda anser utskottet att syftet med motionerna 2005/06:MJ519 (fp) yrkande 24 och 2005/06:MJ580 (s) i allt väsentligt kan anses tillgodosett. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet är i detta sammanhang inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2004/05:MJ38 (mp) yrkande 68 och 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 9. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Med anledning av en ansökan från Sverige och sju andra Östersjöländer tog IMO i april 2004 ett principbeslut om att klassa Östersjöområdet, utom ryska vatten, som ett särskilt känsligt havsområde (Particularly Sensitive Sea Area, PSSA). I mars 2005 kompletterades ansökan med förslag till nya skyddsåtgärder för att undvika olyckor inom Östersjöområdet. Som regeringen framhåller har Sverige varit ledande i detta arbete. IMO förväntas slutbehandla ansökan senast våren 2006. I propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150) framhåller regeringen att fartygstrafik, inte minst den omfattande och ökande trafiken med oljetankfartyg, bör avledas från de mest värdefulla områdena. Därmed kan risken för skador i händelse av oljeutsläpp minska. I Östersjöländernas PSSA-ansökan föreslås att Hoburgs bank och Norra Midsjöbanken skall utpekas av IMO som områden som sjöfarten bör undvika (s.k. areas to be avoided) och att fartyg med ett djupgående över 12 meter som passerar i den intilliggande fartygsrutten skall hänvisas till en föreslagen djupvattenled som går längre söder- och österut. Enligt skrivelsen avser regeringen nu att ge Sjöfartsverket i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket och Kustbevakningen analysera behovet av att skydda olika känsliga kust- eller havsområden från sjöfartens påverkan, utreda förutsättningarna för att genomföra lämpliga skyddsåtgärder samt belysa konsekvenserna av sådana

åtgärder. En åtgärd som Havsmiljökommissionen har lyft fram och som enligt regeringen bör analyseras vidare med prioritet är att flytta ut all handelssjöfart, inte bara djupgående fartyg, ännu längre söder och öster om Hoburgs bank. Avslutningsvis konstaterar utskottet att den slutliga klassningen av Östersjöområdet som PSSA inte innebär något slut på PSSA-arbetet. Som även regeringen framhåller måste Sverige fortsätta att samarbeta med de övriga Östersjöländerna, både på myndighetsnivå och regeringsnivå – i syfte att utarbeta förslag till ytterligare åtgärder för att stärka sjösäkerheten och förbättra havsmiljön i Östersjöområdet. Utskottet utgår från att regeringen även i fortsättningen driver detta arbete offensivt och att alla möjligheter utnyttjas för att utveckla samarbetet mellan Östersjöländerna. I en sådan strävan bör ingå mer långtgående krav inom PSSA, t.ex. vad gäller skeppskonstruktion, kompetenskrav på besättningar och legalt ansvar som kan regleras från strandstaterna.

Som utskottet redovisat ovan kommer miljöministern att stå värd för ett möte om Östersjön och dess miljöproblem i Stockholm den 23 november 2005 med deltagande av samtliga miljöministrar i länderna kring Östersjön. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2004/05: MJ38 (mp) yrkande 65, 2004/05: MJ341 (kd), 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 13, 2004/05: MJ371 (fp, mp) yrkande 5, 2004/05: MJ500 (kd) yrkande 15, 2005/06: U290 (m) yrkande 19, 2005/06: MJ394 (fp) yrkande 8, 2005/06: MJ446 (kd) yrkandena 16 och 17 och 2005/06: MJ522 (m) yrkande 6 delvis lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Som anføres i skrivelsen har Sverige varit pådrivande i det arbete som har lett fram till ett av EU i september 2005 utfärdat direktiv om föroreningar förorsakade av fartyg och införandet av sanktioner för överträdelser (2005/35/EG) samt ett rambeslut vilka tillsammans stärker det straffrättsliga regelverket för bekämpande av föroreningar orsakade av fartyg. Riksdagen godkände rambeslutet i juni 2005 (prop. 2004/05:157, bet. 2004/05: TU13, rskr. 2004/05:292). Sverige har redan i dag tämligen långtgående regler för bekämpande av föroreningar orsakade av fartyg då Sverige har genomfört den s.k. marpolkonventionen om förhindrande av föroreningar från fartyg. De nämnda instrumenten innebär dock bl.a. att det i sjöterritoriet kommer att ställas något högre krav på aktsamhet än vad som gäller enligt marpolkonventionen när det gäller att förhindra utsläpp till följd av skada på ett fartyg, samt att även förorenande utsläpp som sker på internationellt vatten skall beivras straffrättsligt i enlighet med vad som är förenligt med folkrätten. Påföljderna vid brott kommer att innebära fängelse eller böter eller andra åtgärder beroende på brottets art. Som framhålls i skrivelsen är en stor vinst med det nya regelverket att föroreningar från fartyg måste beivras på ett likartat sätt inom hela EU. Det ger en tydlig signal om att de som bryter mot utsläppsförbuden i vattnen som omger hela unionen skall bestraffas och reglerna kan därför också få en preventiv effekt. Sverige avser även att tillsammans med övriga EU-länder i IMO driva att det mer strikta regelverket även skall bli en del av IMO:s regel-

verk. Vidare bör uppmärksammas att Sverige också har varit drivande vid tillkomsten av 2003 års internationella kompletterande oljeskadefond, varigenom möjligheterna för skadelidande att få full ekonomisk ersättning vid utsläpp av olja från tankfartyg har ökat avsevärt. Som regeringen framhåller i skrivelsen deltar Sverige aktivt i det internationella arbetet med att ytterligare förbättra ersättningsystemet för oljeskador. Oljeskadesystemet kompletteras av 1996 års konvention om ansvar och ersättning för skada i samband med sjötransport av farliga och skadliga ämnen (HNS-konventionen) och 2001 års konvention om ansvarighet för skada orsakad av förorening genom bunkerolja (bunkerkonventionen). Arbetet pågår för att dessa konventioner skall tillträdas och genomföras i svensk rätt så snart som möjligt. Utskottet avstyrker motionerna 2004/05: MJ38 (mp) yrkande 64 delvis, 2004/05: MJ329 (kd) yrkandena 1, 2 och 3, 2004/05: MJ369 (fp) yrkande 15, 2004/05: MJ500 (kd) yrkande 6, 2005/06: MJ1 (fp) yrkande 10, 2005/06: MJ404 (c) och 2005/06: MJ532 (c) yrkandena 7 och 8 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Som regeringen framhåller är uppbyggnaden av en ändamålsenlig räddningsberedskap till sjöss nödvändig för att minimera skador på den marina miljön och för att minimera kostnaderna för en eventuell sanering i händelse av ett oljeutsläpp. Internationellt finns goda exempel på att resurser för att nödbogsera eller nödläktra ett fartyg liksom att släcka brand till sjöss har förhindrat stora oljeutsläpp. Studier genomförda av Helcom visar att denna typ av resurser är obefintliga längs långa kuststräckor inom Östersjöområdet, inte minst i Sverige. Som redovisas i skrivelsen beslutade riksdagen på förslag av regeringen i budgetpropositionen för år 2005 (prop. 2004/05:1) dels att Kustbevakningen skall införskaffa två större fartyg med adekvat förmåga vad avser brandbekämpning, nödläktring, nödbogsering och oljeupptagning, dels en långsiktig investeringsplan för Kustbevakningen under åren 2005–2015. Investeringsplanen för Kustbevakningen innehåller bl.a. investeringar i flera nya miljöskyddsfartyg som ersätter de äldre fartygen, vilka mönstras ut. Planen innebär att förmågan att möta allvarliga olyckor successivt förstärks och att en nationell förmåga att i första hand förhindra ett större oljeutsläpp och i andra hand begränsa konsekvenserna av ett sådant skapas. Som framgår av skrivelsen avser regeringen att återkomma till riksdagen avseende frågor om den nationella och internationella beredskapen. I detta sammanhang bör även framhållas det angelägna i att öka kunskapen om de långsiktiga miljöeffekterna vid oljeutsläpp. Som regeringen framhåller bör berörda myndigheter ha en beredskap för att kunna säkra data vid oljeutsläpp och möjliggöra en kontinuerlig uppföljning både av miljöeffekterna som sådana, och effekterna av saneringsinsatserna. En insats för att följa upp effekterna av ett utsläpp bör vara planerad i förväg och kunna inledas redan i anslutning till saneringsarbetet vid ett utsläpp. Som framgår av skrivelsen avser regeringen att ge berörda myndigheter i uppdrag att föreslå hur en beredskap för snabba insatser och en utvärdering av långsiktiga miljöeffekter av oljeutsläpp kan

säkerställas. Utskottet anser att syftet med motionerna 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 10 och 2005/06:MJ394 (fp) yrkande 11 i allt väsentligt kan anses tillgodosett. Motionsyrkandena avstyrks.

Förnybar energi som kan tillgodogöras i haven finns i vattnet i form av vågor och strömmar, men framför allt ovan ytan i form av vindenergi. Som redovisas i skrivelsen svarar vindkraften fortfarande för mindre än en procent av den svenska elproduktionen men har en mycket stor teoretisk potential – framför allt till havs där det generellt finns goda vindförutsättningar. Samtidigt bedöms motstående intressen till havs vara mer begränsade än på land. Dock kan etablerandet av vindkraftverk få en begränsande effekt på vissa former av nyttjande, såsom trålfiske. Annat fiske kan troligen bedrivas och eventuellt även gynnas genom att konstruktioner på i övrigt släta bottenar kan öka den biologiska mångfalden. Vidare bör uppmärksammas att den tekniska utvecklingen inom vindkraftsområdet har gått mycket snabbt under de senaste åren. Man kan i dag bygga betydligt större aggregat och i miljöer där det hittills inte har varit möjligt. Detta har lett till att det nu projekteras för lokalisering av större vindkraftparker på allt större djup runt Sveriges kuster. Utskottet delar regeringens bedömning att det är angeläget att havens stora potential för förnybar elproduktion tas till vara. Det är därför viktigt att planarbetet på nationell, regional och lokal nivå omfattar även de nya miljöer där tekniken nu medger vindkraftsutbyggnad. Samtidigt uppkommer nya frågor vad gäller effekter på flora och fauna. Som framgår av skrivelsen kommer påbörjat arbete att ges fortsatt hög prioritet för att därmed undvika och begränsa eventuella negativa effekter. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2004/05:MJ284 (m), 2004/05:MJ285 (m) och 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 11.

Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad som anføres i skrivelsen och avstyrker ett antal motionsyrkanden om bl.a. övergödningen av Östersjön, inrättandet av en miljöfond, utsläppsrätter, våtmarker, enskilda avlopp, EU:s kemikalielagstiftning, utsläppsbegränsningar, båtbotenfärger och läkemedelsrester.

Jämför reservationerna 36 (m), 37 (kd), 38 (c), 39 (m, fp, kd), 40 (fp, mp), 41 (fp), 42 (kd), 43 (fp, mp) och 44 (m, fp, kd, c) samt särskilt yttrande (mp).

Skrivelsen

Enligt regeringens mening bör arbetet med att minska övergödningen av havet ha sin utgångspunkt i miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Sverige bör även fortsättningsvis hålla en hög profil i arbetet inom EU, Helcom och Oskar med att begränsa utsläpp av näringsämnen som leder till övergödning och bör ta täten i arbetet med att åtgärda problemen i Östersjön genom att ta initiativ till ett fortsett regionalt åtgärdsarbete runt Östersjön. Ytterligare nationella åtgärder behöver genomföras i fråga om enskilda avlopp, reningsverk, jordbrukets näringsläckage och utsläppen från trafiken. Arbetet med att uppnå ett hav utan gifter har sin utgångspunkt i miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp. Genom förstärkt regionalt samarbete bör ytterligare kraftfulla åtgärder vidtas för att förebygga och på sikt sänka koncentrationerna av skadliga ämnen till en nivå där påverkan på ekosystemen upphör eller är försumbar. Förslaget till ny europeisk kemikalielagstiftning är den enskilda process som har störst betydelse för att ett hav utan gifter skall uppnås. Arbetet med att identifiera och åtgärda de källor som potentiellt bidrar till belastningen i Östersjön bör prioriteras, särskilt beträffande utsläppskällorna för de kemikalier som gör att fisk inte kan ätas i obegränsad mängd utan att det medför risker för hälsan. Naturvårdsverket och Fiskeriverket bör ges i uppdrag att kartlägga förekomsten och den vidare spridningen av dioxiner och PCB från havet till andra ekosystem samt utarbeta en strategi för hur dessa miljögifter kan omhändertas på ett säkert sätt. Utsläppen av läkemedelsrester och skadliga ämnen till bl.a. kommunalt avloppsvatten bör minimeras. Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att utreda de kommunala reningsverkens förmåga att ta hand om de ämnen som ändå når reningsverken.

Motionerna

Enligt motion 2005/06: MJ1 (fp) yrkande 6 måste arbetet med att åtgärda bristfälliga enskilda avlopp intensifieras. En miljon enskilda avlopp, varav en stor del är bristfälliga, innebär belastning med närsaltsutsläpp till Östersjön. Fungerande lagstiftning finns i miljöbalk och hälsoskyddslagstiftning som skall vara effektiv mot denna typ av punktutsläpp. Enligt motionärerna har tillsynsmyndigheterna inte lagt tillräcklig kraft på eller haft tillräckliga resurser för att hitta alla avlopp och utfärda förelägganden. Detta trots att verksamheten genom tillståndsavgifter blir självfinansierande. Vidare krävs enligt yrkande 7 en storsatsning på anläggning av våtmarker. I väntan på tydliga resultat från forskningen kring läckage, transport och uppehållstider i naturen (s.k. buffring) av närsalter måste bevisat effektiva åtgärder sättas in. En storsatsning på anläggning av våtmarker i avrinningsområden med påverkan på Östersjön är en sådan viktig åtgärd. Vidare framhålls att Sverige måste ha en huvudstrategi i förhandlingsarbetet om Reach som går ut på generellt hårdare krav på alla lågvolymskemikalier. Om inte detta lyckas bör man ha en alternativ strategi som

inkluderar så många kemiska ämnen som möjligt. Ett krav bör då vara att man endast accepterar lägre krav för sådana ämnen som inte riskerar att spridas så att de okontrollerat hamnar i havsmiljön (yrkande 15). Vidare bör Sverige verka för en snabbare utfasning av miljöpåverkande bottenfärger i EU. EU har nu förbjudit ett av de mest skadliga ämnena, tributyltenn. I takt med att alternativa bottenfärger utvecklas bör snarast ytterligare produkter totalförbjudas (yrkande 16). I motion 2005/06:MJ2 (kd) yrkas att regeringen återkommer till riksdagen med en konkret strategi för att ta hand om läkemedelsrester. Enligt motionärerna behövs det kraftfulla forsknings- och åtgärdsprogram. Det är känt att läkemedlen är ett stort miljöproblem som ger negativa effekter på både människor och djur. Det behövs omedelbara åtgärder för att förbättra informationen till allmänheten (yrkande 12). Enligt motion 2005/06:MJ292 (fp) yrkande 1 har Naturvårdsverket haft alltför svagt engagemang inom Ospar (Oslo/Paris-konventionen) om Nordsjön, speciellt om man sätter det i relation till vad verket gjort inom Helcom (Helsingforskonventionen) om Östersjön. Enligt motion 2005/06:MJ446 (kd) yrkande 1 bör regeringen ta initiativ till en analys av flytgödslets effekter och vidta lämpliga åtgärder för att minska dess påverkan på övergödningen av Östersjön. Havsmiljökommissionen föreslog att spridning av flytgödsel från djuren på hösten till höstsäd skall minskas. Arbete med att minska användningen av flytgödsel pågår inom ramen för den rådgivning som Jordbruksverket ger, men inga myndighetsföreskrifter har gjorts. Bland forskare råder delade meningar om flytgödslets effekter. Frågan bör analyseras närmare; det är fem år sedan Jordbruksverkets senast studerade detta. Vidare bör regeringen utreda införandet av ett system med handel med utsläppsrätter för övergödande ämnen som sprids till havet. I Sverige är kväveutsläppen från sjöfarten mindre än på många andra håll, tack vare miljödifferentierade farleds- och hamnavgifter. För att öka den ekonomiska miljöstyrningen bör regeringen låta utreda införandet av ett system med handel med utsläppsrätter för övergödande ämnen som sprids till havet (yrkande 2). Arbetet med att identifiera och sanera källor till kadmium och PCB, såväl i Sverige som i andra Östersjöländer måste enligt yrkande 4 prioriteras. Havsmiljökommissionen uppger att tidigare belastningsminskningar av PCB som uppmätts i Östersjön indikerar att ytterligare begränsning av utsläpp från kvarvarande källor kan ge snabba resultat. I motion 2005/06:MJ522 (m) yrkande 6 delvis uppmärksammas arbetet med en förbättring av Östersjöns tillstånd. Enligt motionärerna måste tillförseln av de två viktigaste växtnäringssämnena, fosfor och kväve, begränsas till en nivå som enbart kommer från markläckage. Avloppsrening och minskad luftdeposition bör vara prioriterade uppgifter. Kunskapsöverföring till de nya medlemsländerna i EU och Ryssland när det gäller gödselhantering bör även i fortsättningen prioriteras. Krav på inrättandet av en miljöfond för kostnadseffektiva investeringar gällande utsläpp av närsalter till vatten framförs i motion 2005/06: MJ532 (c) yrkande 12. Tanken är att krav på rening av fosfor i processvat-

ten från svensk industri antingen kan genomföras som en investering på den aktuella industrin eller att motsvarande investeringsbelopp läggs i en miljöfond. Dessa pengar kan sedan användas till kostnadseffektiva åtgärder på andra sidan Östersjön. I motion 2005/06:U290 (m) yrkande 21 framhålls behovet av ytterligare ansträngningar för att minska de gödande, men också de försurande, utsläppen i Östersjön. Övergödningen av Östersjön är ett stort problem och alla har ett ansvar att komma till rätta med detta. Arbetet med att rena avloppsvatten och minska jordbrukets negativa miljöeffekter är ett par åtgärder som vi måste arbeta hårdare med. EU:s utsläppsdirektiv bör ses över och vi bör undersöka möjligheten att införa bättre harmoniserade regler för luftutsläpp.

Utskottets ställningstagande

Som framhålls i skrivelsen är utgångspunkten i arbetet med att minska övergödningen av havet miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. I propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150), som för närvarande bereds i riksdagen, redogör regeringen för åtgärder och strategier för hur målet skall nås. Som regeringen anför är övergödning av havet ett gränslöst miljöproblem, varför samverkan mellan länderna kring Östersjön respektive Västerhavet är nödvändig. Anslutningen av nya medlemsländer till den gemensamma jordbrukspolitikerna kan komma att innebära en ökad tillförsel av närsalter till havet om inte motåtgärder vidtas. Införlivandet och genomförandet av bl.a. nitratdirektivet (91/676/EEG) och avloppsreningsdirektivet (91/271/EEG) i dessa länder måste ske på sådant sätt att målet om minskade utsläpp uppnås. Samtidigt innebär utvidgningen av EU ökade möjligheter att genomföra kraftfulla åtgärder som leder till minskade utsläpp i Östersjöområdet. Genom anslutningsfördraget har dessa länder åtagit sig att genomföra betydelsefulla begränsningar av utsläppen av näringsämnen. I likhet med regeringen anser utskottet att fortsatta satsningar både på kort och längre sikt avseende gränsöverskridande vattensamarbete och utbyggnad av reningsverk i de länder i Östersjöns tillrinningsområde som inte är medlemmar i EU är av stor vikt för Sverige. Att stimulera till kunskapsutbyte och på olika sätt överföra kunskaper mellan länder är en väsentlig del i åtgärdsarbetet. I den ovan nämnda propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag betonas ramdirektivet för vattens centrala roll i arbetet med att åtgärda källorna till övergödning. Det övergripande syftet med direktivet är att uppnå mål för god ekologisk status till i första hand år 2015. Som framhålls i skrivelsen pågår det svenska arbetet med att genomföra ramdirektivet och att frågor kring övergödningens problematik dessutom kommer att särskilt lyftas fram som ett viktigt område i EU:s marina strategi. Som regeringen anför bör Sverige vidare ta täten i arbetet med att uppmärksamma problemen regionalt i Östersjön och att verka för att alla omkringliggande länder genomför nödvändiga åtgärder i den utsträckning som krävs. Vidare utgår utskottet från att Sverige även kommer att vara fortsatt pådrivande i Helcom och Ospar i

frågor som rör övergödning. I dessa regionala forum bör inriktningen vara att Helcom- och Osparländerna i första hand gemensamt agerar för att nödvändiga åtgärder genomförs särskilt inom ramen för EU. Som regeringen anför bör konventionsarbetet även möjliggöra överenskommelser om regionala åtaganden om så är nödvändigt för att tillgodose särskilda behov av minskade utsläpp. Ett exempel på sådant arbete är den strategi för att komma tillrätta med övergödningen som man arbetar med inom Ospar. Som framhålls i skrivelsen är frågan om att sätta in rätt reningsåtgärder på rätt plats är inte helt okomplicerad. I havet är ömsom kväve ömsom fosfor det tillväxtbegränsande näringsämnet. I Bottenviken är fosfor tillväxtbegränsande under hela året, i Bottenhavet kväve eller fosfor och i Östersjön och Västerhavet är kväve tillväxtbegränsande under större delen av året. Under sommaren då det växttillgängliga kvävet oftast har förbrukats är fosforhalten avgörande för hur omfattande de ofta förekommande blomningarna av kvävefixerande alger blir. Som framgår av skrivelsen har Naturvårdsverket tillsatt en grupp av internationella forskare som utifrån vetenskapligt underlag skall analysera om det är utsläppen av kväve, fosfor eller båda ämnena som bör reduceras och i vilka recipienter utsläppen bör minska, för att störst effekt skall uppnås. Resultatet, som skall redovisas hösten 2005, kommer enligt utskottets mening att vara ett viktigt underlag i valet av lokala åtgärder för att minska övergödningen. Slutligen bör det uppmärksammas att regeringen avser att återkomma till riksdagen när det gäller utsläppen från transportsektorn. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna 2005/06MJ292 (fp) yrkande 1, 2005/06MJ446 (kd) yrkandena 1 och 2, 2005/06MJ522 (m) yrkande 6 delvis, 2005/06MJ532 (c) yrkande 12 och 2005/06U290 (m) yrkande 21 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

De av människan orsakade vattenburna utsläppen av kväve och fosforföreningar har till stor del sitt ursprung i läckage från jordbruksmark. För att minska läckaget har en rad åtgärder vidtagits bl.a. inom ramen för Miljö- och landsbygdsprogrammet 2000–2006. Programmet omfattar även utbildning och rådgivningsinsatser för att minska växtnäringsförlusterna. Dessutom har nyligen ändringar gjorts avseende reglerna för miljöhänsyn i jordbruket, vilket bl.a. består av skärpta regler för djurtäthet och införandet av generella regler för lagringskapacitet för stallgödsel i hela landet. Regeringens skrivelse om det svenska genomförandet av EU:s jordbrukspolitik lämnades utan erinran av riksdagen i juni 2004 (skr. 2003/04:137, bet. 2003/04:MJU22, rskr. 2003/04:282). Genomförandet kommer som regeringen framhåller att medföra att läckaget från jordbruksmark minskar ytterligare. Som regeringen anför föreligger det dock behov av ytterligare insatser såsom åtgärder för minskat växtnäringsläckage inklusive bl.a. kompetensutvecklingsinsatser om målet skall uppnås. Som framgår av skrivelsen kommer möjligheterna att inkludera sådana åtgärder i nästa landsbygdsprogram för perioden 2007–2013 att analyseras i det fortsatta arbetet med att utforma detta program. Som regeringen anför är satsningar avseende

utveckling av miljövänliga jordbruksmetoder även fortsättningsvis av vikt för att minska näringsläckaget. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 7 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

I Sverige finns närmare en miljon enskilda avloppsanläggningar, varav hälften betjänar permanentushåll och hälften fritidshus. Avloppsstandarden varierar mycket och åtgärder för att minska utsläppen har hittills gått långsamt. Som framhålls i skrivelsen finns det möjligheter att i dag ställa krav på anslutning av enskilda fastigheter till kommunala reningsverk med stöd av miljöbalken. Naturvårdsverket har som tillsynsvägläddande myndighet i fråga om enskilda avlopp uppgiften att vägleda kommunerna i dessa ärenden. Som regeringen anför finns det anledning att se över om Naturvårdsverkets vägledning till kommunerna kan utökas vad gäller enskilda avlopp för att på så sätt minska utsläppen av närsalter, och utskottet utgår ifrån att så sker. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 6 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Målsättningen om ett hav utan gifter har sin utgångspunkt i miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Målet innebär bl.a. att kemikaliers påverkan på det marina ekosystemet bör vara försumbara och all fisk i Sveriges hav och sjöar bör vara tjänlig som människoföda med avseende på innehållet av naturfrämmande ämnen. I propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag, som för närvarande bereds i riksdagen, presenteras en rad åtgärder som behövs för att Giftfri miljö skall nås. Bland annat utvecklas strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp. Strategin syftar till att användningen och förvaltandet av samhällets naturresurser samt hanteringen av avfallet sker på ett hållbart sätt, vilket är en förutsättning för att kemikaliers påverkan på det marina ekosystemet skall vara försumbar. Vidare bör EG-kommissionens förslag till ny europeisk kemikalielagstiftning (Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals, Reach) uppmärksammas i detta sammanhang. Syftet med EU:s kemikaliestrategi Reach är att öka kunskapen om och kontrollen av de kemikalier som används. Sammanfattningsvis kan sägas att den nya lagstiftningen lägger ett tydligt ansvar på industrin att bedöma och hantera risker med kemikalier. Samtidigt bör uppmärksammas att det finns brister i det nu föreliggande förslaget i vad avser informationskraven för kemikalier som tillverkas/importeras i låga volymer (under 10 ton), tillståndssystemets utformning speciellt med avseende på substitution, informationssystem för kemikalier i varor samt användarvänligheten. Enligt vad utskottet inhämtat är de viktigaste utgångspunkterna för ett svenskt ställningstagande till Reach att lagstiftningen ligger i linje med och bidrar till uppfyllandet av miljömålen för kemikalieområdet som har fastslagits av riksdagen och stämmer överens med tidigare fastslagna svenska prioriteringar och med miljöbalkens regler. Vidare är det av stor betydelse att lagstiftningen är lämpligt utformad, praktiskt genomförbar och innebär rimliga krav på dem som skall tillämpa den, dvs. i första hand tillverkare/importörer av kemikalier, ned-

ströms användare av kemikalier och de ansvariga myndigheterna. Målet i EU:s hållbarhetsstrategi måste uppnås d.v.s. att garantera att kemikalier inom en generation endast tillverkas och används på ett sådant sätt att de inte leder till några väsentliga negativa effekter på människa och miljö och att grundläggande principer som försiktighets- och substitutionsprincipen ges en mer framträdande roll i Reach. De krav som ställs på nya och gamla ämnen måste utformas på ett sätt som främjar innovation hos företagen så att nya ämnen med bättre miljöprestanda kan substituera ämnen med sämre miljöprestanda till rimliga kostnader. Det brittiska ordförandeskapet presenterade i september 2005 ett kompromissförslag gällande hela Reach. Enligt regeringens bedömning, redovisad vid bl.a. överläggningar med miljö- och jordbruksutskottet, är kompromissförslaget generellt sett bra och fokuserar på de viktigaste frågorna. Det behövs dock betydande insatser under förhandlingarna i syfte att utveckla och förstärka förslaget. I slutet av november kommer Reach att behandlas i konkurrensrådet och fortsatta förhandlingar väntas pågå en bit in på år 2006. Eventuell lagstiftning beräknas kunna träda i kraft tidigast år 2007. Därefter torde uppföljande arbete med tekniska vägledningsdokument m.m. pågå under flera år. I likhet med regeringen anser utskottet att förslaget till ny europeisk kemikalielagstiftning är den enskilda process som har störst betydelse för att ett hav utan gifter skall uppnås. Utskottet delar även regeringens uppfattning att EU:s tematiska strategi för förebyggande och återvinning av avfall även har stor betydelse för arbetet med att uppnå Giftfri miljö och hav utan gifter, liksom EU:s strategi och handlingsplan för miljö och hälsa. EG-kommissionen lade i januari 2005 fram ett förslag till åtgärdsstrategi för kvicksilver, och som framgår av skrivelsen prioriterar regeringen det fortsatta arbetet med strategin. Vidare bör uppmärksammas att arbetet med EU:s marina strategi är ytterligare en process som är av stor vikt för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och därmed en renare havsmiljö. Som regeringen anför pågår även ett omfattande arbete i Sverige, EU och internationellt med att minska utsläppen av dioxiner vid förbränning, identifiera och sanera källor till PCB och begränsa användningen av kvicksilver. Inom ramen för FN:s miljöprogram (UNEP) pågår förhandlingar om en global kemikaliestrategi som kommer att antas i början av 2006. Utskottet anser i likhet med regeringen att arbetet med att identifiera och åtgärda de källor som potentiellt bidrar till belastningen i Östersjön bör prioriteras, främst beroende på att halterna är högst i detta hav och att haltminskningen går långsammare i Östersjön än i Västerhavet på grund av det begränsade vattenutbytet. Utskottet föreslår att motion 2005/06:MJ1 (fp) yrkande 15 lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosätts med vad som anförts.

Enligt skrivelsen får fortfarande var tionde svensk i sig mer dioxiner och PCB än vad som anses vara godtagbart trots att halterna av miljögifter i födan har minskat. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att åtgärder behöver vidtas för att minska utsläppen av de kemikalier som ger

upphov till i dag nödvändiga kostråd. Det mest prioriterade arbetet ligger i att vidta åtgärder för att förebygga och på sikt sänka koncentrationerna av skadliga ämnen till en nivå där påverkan på ekosystemen eller människors, och då särskilt kvinnors, hälsa upphör eller är försumbar och där kostråden för fisk inte längre behövs. Som framhålls i skrivelsen bör, med utgångspunkt från strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp, Sverige prioritera ett förstärkt regionalt samarbete som omfattar både konkreta åtgärder och kunskapsuppbyggnad. I miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) redogör regeringen bl.a. för sin avsikt att verka för bildandet av en arbetsgrupp med representanter för samtliga Östersjöstater och EG-kommisionen. Mot bakgrund av det anförda och vad som i övrigt redovisats ovan om arbetet för att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö föreslår utskottet att motion 2005/06:MJ446 (kd) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Genomgången av biocidprodukter, dvs. bekämpningsmedel som används inom andra områden än jordbruket, har nyligen påbörjats under biociddirektivet (98/8/EG). Direktivet är utformat så att produktvalsprincipen kan tillämpas vid godkännande av biocider, bl.a. genom att respektive produktgrupp behandlas samlat. Nationellt har Kemikalieinspektionen sedan en längre tid arbetat med översyn av flera kategorier av biocider (t.ex. träskyddsmedel och båtbottnfärger) i syfte att minska riskerna. Som ett led i riskminskningsarbetet har också behörighetsutbildningar för professionella användare samt informationskampanjer till konsumenter genomförts. Som framgår av miljömålspropositionen (2004/05:150) bedömer regeringen att det är lämpligt att avvakta erfarenheterna från arbetet under direktivet och utifrån detta ta ställning till behovet av ytterligare åtgärder nationellt och inom EU. Vidare bör uppmärksammas att Kemikalieinspektionen (KemI) den 8 juni 2004 presenterade sin rapport Hur riskerna med båtbottnfärger för fritidsbåtar kan minska. I rapporten konstaterar Kemikalieinspektionen att den viktigaste åtgärden för att långsiktigt minska riskerna med båtbottnfärger är att satsa på det kommande EU-arbetet. Med början 2006 kommer verksamma ämnen i båtbottnfärger att bedömas gemensamt inom EU. Samtidigt behöver färger och metoder med låg risk för miljön främjas. I dag är flera nya typer av produkter mot påväxt under utveckling. För att gynna dessa behövs finansiellt stöd till forskning och utveckling. Båtgarna måste också informeras för att bli motiverade att gå över till färger och metoder med låg risk. För att hindra olaglig och felaktig hantering av båtbottnfärger krävs en ökad kontroll och KemI inleder under innevarande år ett inspektionsprojekt om båtbottnfärger som inte är bedömda och godkända. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2005/06:MI1 (fp) yrkande 16 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Som framhålls i skrivelsen innebär hushållens användning av kemikalier och läkemedel att hushållspillvatten innehåller en rad föroreningar som avloppsreningsverken avskiljer i begränsad eller liten omfattning. Kunskapen om vad som händer i reningsverken med dessa ämnen och andra

kända och potentiella gifter är mycket bristfällig. Det finns därför ett stort behov av att reducera mängden ämnen innan de når reningsverken samtidigt som de gifter som ändå når reningsverken måste kunna tas om hand på ett bra sätt. Mot bakgrund av detta gav regeringen i december 2002 Läkemiddelsverket i uppdrag att utreda vilken miljöpåverkan som läkemedel och hygienprodukter har. Läkemiddelsverket redovisade sin rapport Miljöpåverkan från läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter (dnr S2004/5813/Hs) i augusti 2004. Som framgår av miljömålspropositionen (prop. 2004/05:150) har regeringen för avsikt att följa upp de förslag som läggs fram i Läkemiddelsverkets rapport. Naturvårdsverket ges i uppdrag att utreda hur de kommunala reningsverkens förmåga att ta hand om de läkemedelsrester och andra skadliga ämnen som når reningsverken kan förbättras. Utskottet utgår från att regeringen kommer att arbeta vidare med att förbättra omhändertagandet av läkemedelsrester. Som anförs i skrivelsen har reningsverken teknik för att ta hand om organiskt material och för att reducera fosfor och kväveföreningar. Däremot saknar reningsverken teknik för att avskilja gifter från hushåll, från dagvatten och från anslutna industrier. Enligt skrivelsen bör Naturvårdsverket inom ramen för sitt uppdrag belysa såväl kända gifters som andra skadliga ämnens ursprung, vad som händer med de kemiska ämnena i reningsverken, de skadliga ämnenas effekter på vattendragen och hur flödet av gifter från reningsverken kan reduceras. Utskottet anser i likhet med regeringen att resultatet av en sådan utredning kan bidra med kunskap om hur reningsverkens förmåga att ta hand om nya ämnen skall kunna förbättras. Resultatet kan vidare tjänstgöra som underlag till informationskampanjer med syfte att förhindra att läkemedel spolats ut via avloppen samt att förhindra att konsumentprodukter med skadliga ämnen saluförs och används. Vidare kan förutsättningar skapas för teknik- och kunskapsöverföring till andra länder. Som regeringen anför bör även recipientkontrollen utanför reningsverken inkludera gifter och deras effekter på miljön i större utsträckning än i dag, vilket innebär att även miljöövervakningen av utsläpp till vatten och till havsmiljön måste utökas. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt syftet med motion 2005/06:MJ2 (kd) yrkande 12. Därmed avstyrker utskottet motionen i berörd del.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. En ny strategi för hav i balans, punkt 1 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en ny marin strategi. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ369 yrkande 9, 2004/05:MJ371 yrkande 3, 2005/06:MJ2 yrkande 1 och 2005/06:MJ3 samt avslår motion 2004/05:MJ495 yrkande 2.

Ställningstagande

Skrivelsen innehåller visserligen många bra tankar, men inga förslag till riksdagsbeslut. Enligt vår mening är det nu hög tid att regeringen börjar genomföra de nödvändiga havsmiljöåtgärderna. Naturresurssituationen i haven är akut, och snabba åtgärder är nödvändiga. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med en marin strategi med konkreta beslut, mål och tidsplaner. Detta bör ges regeringen till känna.

2. EU och internationell samverkan, punkt 2 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om det internationella havsmiljöarbetet. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ369 yrkande 8 och 2005/06:MJ1 yrkandena 11 och 13 samt avslår motionerna 2004/05:MJ274, 2005/06:MJ258 och 2005/06:MJ292 yrkande 10.

Ställningstagande

Det krävs ett intensifierat svenskt havsmiljöarbete i riksdag, EU-parlament och FN. Det hittills bedrivna havsmiljöarbetet är ett misslyckande. Bra förslag som förts fram har inte genomförts. Ett stort genomförandeunderskott som aldrig skulle tillåtas på land är fortfarande en verklighet i havsmiljöpolitiken. När det gäller Sveriges ansvar och möjlighet att leda en kraftsamling för havsmiljöpolitiken i Östersjöregionen fordras handlingskraft bl.a. i samarbetet inom Helcom. Sverige bör vidare driva frågan om upprättande av en för EU gemensam handlingsplan för Östersjön. Helcom har påbörjat ett sådant regionalt arbete, men detta måste bli en EU-angelägenhet. Sverige måste också föra en dialog med Östersjöländerna och medverka till att EU:s subventioner och investeringar stöder ansträngningarna mot god ekologisk vattenstatus så att subventionerna inte får motsatt effekt. Enligt vår mening är det av stor vikt att påbörjade satsningar inom nätverk som ”Baltic Farmers Forum on Environment” samt Sidaprojekt tillsammans med Baltikum och Ryssland uppmuntras att fortsätta. I EU är arbetet med den kommande europeiska marina strategin avgörande, och Sverige måste agera kraftfullt. En sådan tvärssektoriell strategi innebär att havet skall nyttjas på ett hållbart sätt, med utgångspunkt från försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Kommande generationers nyttjande av haven och de marina ekosystemens möjligheter att svara på förändringar måste säkerställas. Juridiskt bindande regler kan uppnås i kommande direktiv. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Förvaltningssystem för Östersjön, punkt 3 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förvaltningen av Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ1 yrkande 14 och avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 63, 2005/06:MJ2 yrkande 3, 2005/06:MJ404 i denna del, 2005/06: MJ446 yrkande 20 och 2005/06:MJ532 yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt vår mening går det att möta hoten mot haven och den speciellt utsatta Östersjön. EU:s utvidgning innebär en avgörande förändring och en helt ny möjlighet i förvaltningen av Östersjön. Detta hav kan och bör bli pilotområde för en helt ny förvaltningsstrategi. Östersjön kan bli ett internationellt pilotprojekt för att bygga upp ett så starkt och heltäckande skydd av Östersjöns marina miljö att fungerande ekosystem kan återskapas

och en långsiktigt uthållig utveckling garanteras. Systemet måste ges juridisk kraft och samordnade skyddsåtgärder och sanktioner. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Förvaltningssystem för Östersjön, punkt 3 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en gemensam myndighet för Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:MJ2 yrkande 3 och 2005/06:MJ446 yrkande 20 och avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 63, 2005/06:MJ1 yrkande 14, 2005/06:MJ404 i denna del och 2005/06:MJ532 yrkande 6.

Ställningstagande

Sverige bör initiera en revidering av Helsingforskommissionen i syfte att skapa en gemensam myndighet för Östersjöregionen. Denna myndighet skall ledas av en styrelse med representanter för alla länder i regionen och ha befogenhet att utfärda förordningar som skall gälla som juridiskt bindande i de ingående länderna. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Förvaltningssystem för Östersjön, punkt 3 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en Östersjöregering. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ532 yrkande 6 och avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 63, 2005/06:MJ1 yrkande 14, 2005/06:MJ2 yrkande 3, 2005/06:MJ404 i denna del och 2005/06:MJ446 yrkande 20.

Ställningstagande

Enligt min mening skall Sverige verka för inrättandet av en Östersjöregering med kraftfull beslutskompetens. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Förvaltningssystem för Östersjön, punkt 3 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett förvaltningssystem för Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 63 och avslår motionerna 2005/06: MJ1 yrkande 14, 2005/06: MJ2 yrkande 3, 2005/06: MJ404 i denna del, 2005/06: MJ446 yrkande 20 och 2005/06: MJ532 yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt min mening bör ett nytt förvaltningssystem för Östersjön inrättas. Sverige bör påbörja arbetet för att förbereda ett initiativ av regeringscheferna i Östersjöregionen syftande till en revidering av Helsingforskonventionen. Östersjön blir modell för ett nytt transnationellt förvaltningssätt till skydd av den marina miljön. Ny zonindelning med en kärna av marina skyddsområden bör genomföras. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Sanering av Östersjön, punkt 4 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om sanering av Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ443 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste frågan om fördelning av kostnaden för saneringen av Östersjön uppmärksammas. Sverige har ett historiskt ansvar för Östersjöns tillstånd, enligt principen om att förorenaren betalar. Sammanlagt kommer det att behövas flera miljarder kronor för saneringen av Östersjön. Dessa kostnader måste fördelas mellan Östersjöländerna och EU. Samtidigt kan konstateras att det svenska ansvaret är stort. Vi anser att regeringen skall lyfta frågan på EU-nivå och med Östersjöländerna verka för att EU avsätter medel för Östersjöns sanering samt att EU:s medel och investeringar i jordbruks- och trafiksektorn bidrar till att förbättra Östersjöns miljö. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Effektivare myndighetssamordning för havsmiljöfrågorna, punkt 6 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att myndigheternas arbete med havsmiljön måste prioriteras. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ1 yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen genom regleringsbrev, ändringar av regeringsförordningar och genom signaler i övrigt se till att hänsyn till havsmiljöns krav omedelbart ges högre prioritet och större tyngd i arbetet hos alla berörda myndigheter. Särskilt viktigt är det inom sektorerna fysisk planering, fiske, jordbruk och kommunikationer. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Myndigheternas havsmiljöarbete, punkt 7 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om vattenmyndigheternas och länsstyrelsernas havsmiljöarbete. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ2 yrkande 5.

Ställningstagande

Enligt vår mening är det angeläget att vattenmyndigheterna och länsstyrelserna finns med som viktiga aktörer i myndigheternas samlade havsmiljöarbete. Det är märkligt att vattenmyndigheterna inte nämns bland de myndigheter som räknas upp i skrivelsen. Inte heller nämns länsstyrelserna som har en viktig roll. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Ministeransvar för havsmiljöfrågorna, punkt 8 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en Östersjöminister. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ1 yrkande 1.

Ställningstagande

Ett av huvudproblemen i det svenska havsmiljöarbetet är bristen på samordning och en splittrad ansvarsfördelning både mellan myndigheter och inom regeringen. Skall man lyckas stärka genomförandet av svensk havsmiljöpolitik och upprätta en för Östersjöländerna gemensam handlingsplan för Östersjön krävs det nya grepp. Bland annat krävs ett tydligare ministeransvar för havsmiljöfrågorna. En Östersjöminister bör utses att ha det övergripande ansvaret för frågor som rör Östersjön/havsmiljön så att frågorna inte längre bollas mellan olika departement och statsråd. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Samordnad planering och förvaltning av havet, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om alla intressenters medverkan i förvaltningsarbetet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ2 yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste brukare och andra intressenter komma in tidigt i förvaltningsarbetet och delta såväl i analyser och problemformuleringar som i beslutsprocesser och genomförandeprocesser. Vad som är otillräckligt i regeringens strategideklaration är brukarperspektivet och behovet av näringarnas medverkan i problemanalys och förvaltning av havet och dess resurser. En aldrig så genomtänkt strategi blir svår att genomföra om den inte i ett tidigt skede är väl förankrad hos de människor som närmast berörs av den. Om problemanalysen enbart sker på myndighetsnivå för att

i ett senare skede presenteras för nyttjarna och andra intressenter kommer genomförandeprocessen inte att vara optimal och viktiga målsättningar kommer inte att nås. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Pilotprojekt m.m., punkt 10 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om pilotprojekt. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ1 yrkande 8 och avslår motionerna 2005/06: MJ236 och 2005/06: MJ292 yrkande 11.

Ställningstagande

Försöken med lokal och regional förvaltning av fiske och marina resurser måste genomföras. Enligt skrivelsen skall ett pilotprojekt för tillämpningen av ekosystemansatsen ”etableras” inom ett av vattendistrikten. Detta projekt bör förtydligas och snabbt startas för att ge inspiration och samla kunskap till efterföljarna. Flera kustlän har sedan länge lämnat förslag på hur bl.a. det lokala deltagandet i processer som berör nyttjandet av marina resurser kan förbättras. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Finansiering av arbetet med vattendirektivet, punkt 11 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om finansieringen av arbetet med vattendirektivet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ2 yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med förslag om hur det fortsatta arbetet med vattendirektivet skall ges en tillfredsställande finansiering. Vattendirektivets roll i regeringens strategi för havet är oklar, trots att dess regler kommer att få stor betydelse för det

svenska havsmiljöarbetet. Enligt vattendirektivet krävs omfattande inventerings- och åtgärdsprogram. Skrivelsens förslag är inte tillräckliga i detta avseende. Ett tydligt fokus måste sättas på arbetet med tillrinningsområdena. Därmed bör vattenmyndigheternas arbete och de kommande åtgärdsprogrammen enligt vattendirektivet spela en central roll i den svenska strategin för havsmiljön. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Kunskapsuppbyggnad för havet, punkt 12 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om marin forskning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ1 yrkande 3 och avslår motion 2005/06:MJ425.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste regeringen se till att marin forskning och miljöövervakning omedelbart utökas, samordnas bättre och får mer av den inriktning som aviserats i skrivelsen. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Marina centrum, punkt 13 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om marina centrum. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ1 yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör de tre marina centrumen ges utökade roller inom både forskning och miljöövervakning i enlighet med förslag från Vetenskapsrådets expertpanel. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Internationella institutioner för marin forskning, punkt 14 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett forskningscentrum för Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ1 yrkande 5 och avslår motionerna 2004/05: MJ500 yrkande 20, 2005/06:MJ2 yrkande 7 och 2005/06:MJ446 yrkande 22.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör ett internationellt tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjön inrättas. Ett sådant internationellt centrum ger större möjligheter att samordna forskningen kring landmiljö och havsmiljö på ett bättre sätt. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Internationella institutioner för marin forskning, punkt 14 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om forskningsinsatser för Östersjöns miljö. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ500 yrkande 20, 2005/06: MJ2 yrkande 7 och 2005/06: MJ446 yrkande 22 och avslår motion 2005/06: MJ1 yrkande 5.

Ställningstagande

Regeringen bör vara mer pådrivande för att EU gemensamt ökar forskningsinsatserna kring Östersjöns miljösituation. EU bör förlägga ett marint miljöforskningsinstitut till Östersjöområdet. Inrättandet av ett sådant miljöforskningsinstitut syftar till att bedriva forskning kring strategier för marina miljöer. Denna typ av forskning borde vara en viktig hörnsten för att bl.a. föreslå vilka åtgärder som behövs inom t.ex. kemikaliepolitiken för att stärka en livskraftig stam av t.ex. tumlare i Östersjön. Detta innebär samtidigt att forskningsresurser inom EU bättre kan samordnas. Sverige bör vidare aktivt delta i att utveckla europeiska forskningsråd med uppgift att fördela en betydande del av forskningspengarna på europeisk nivå. Därigenom kan resurser samlas för att bedriva avancerad forskning på så

komplexa områden som havets ekosystem. I forskningsråden skall representeranter för forskarsamhället ha det avgörande inflytandet. Prioriteringar bör göras så att EU:s forskningsresurser satsas på stora flernationella projekt, som är svåra att finansiera för ett enskilt land. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Kartering av havsbotten, punkt 15 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kartering av havsbotten. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ292 yrkande 9.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör en grundkarta för botten längs hela Sveriges kust tas fram. Bottenförhållandena i Skagerrak är mycket varierande med grundområden, djupa fjordar, mjukbottnar, hårbottnar etc. Förhållandena på land är mycket väl kartlagda, men när det gäller den samlade bilden av havsbotten finns det brister. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Miljömärkning, punkt 16 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljömärkning av fisk. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ2 yrkande 8.

Ställningstagande

Arbetet med miljömärkning av fisk, som lyfts fram av Havsmiljökommissionen, har inte berörts i skrivelsen. Det är beklagligt eftersom konsumenterna har en viktig roll i allt miljöarbete. Regeringen bör aktivt medverka till att ett fungerande miljömärkningssystem för fisk etableras. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Bevarande och hållbart nyttjande av havet och dess biologiska mångfald, punkt 17 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förbättring av havsmiljön. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ519 yrkande 24 och avslår motionerna 2005/06:MJ454 och 2005/06:MJ580.

Ställningstagande

För att livet på havsbotten och i kustvattnen skall fungera som reproduktionsområden för fisken är det nödvändigt att havsmiljön förbättras. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Hållbar sjöfart, punkt 18 (kd, c)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om beredskapen mot oljeolyckor. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ404 i denna del och avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 64 i denna del och 2005/06:MJ443 yrkande 6.

Ställningstagande

Beredskapen mot oljeolyckor är enligt vår mening inte så bra som den borde vara. En oljekatastrof i Östersjön skulle få förödande konsekvenser. Östersjön måste få ett starkare skydd mot utsläpp och olyckor. Lagstiftningen måste skärpas, och övervakningen måste bli bättre. Sveriges regering som ansvarig för de internationella relationerna måste arbeta intensivt pådrivande inom Helcom, EU och IMO för att skydda Östersjön. Inte minst viktigt är att påverka Ryssland att i högre grad samarbeta med Helcom. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Hållbar sjöfart, punkt 18 (v)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om risken för utsläpp i havet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ443 yrkande 6 och avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 64 i denna del och 2005/06:MJ404 i denna del.

Ställningstagande

Sverige skall driva på i internationella forum för att minska risken för utsläpp av olja och andra farliga ämnen. Sverige bör aktivt – inom bl.a. EU – driva på åtgärder för att minska risken för utsläpp och andra farliga ämnen. Det handlar om att skapa säkrare farleder, höja kvaliteten på fartygen, införa striktare regler under issäsongen, öka sanktioner mot illegala utsläpp samt förbättra och samordna räddningsplaner. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Hållbar sjöfart, punkt 18 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om goda sjötransporter. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 64 i denna del och avslår motionerna 2005/06: MJ404 i denna del och 2005/06:MJ443 yrkande 6.

Ställningstagande

När det gäller arbetet för att främja goda sjötransporter måste övervakningen av sjöfarten öka. Aktörerna i transportkedjan skall ha skadeståndsansvar, och krav på förbud mot enkelskrov införs. Vidare bör kriterier för goda sjötransporter tas fram i samarbete med näringen. Detta bör ges regeringen till känna.

24. Uppvärmning av havsvatten, punkt 19 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om uppvärmning av havsvatten. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ38 yrkande 68.

Ställningstagande

Havsvattnet som kyler dagens kärnreaktorer innebär, förutom ett resursslöseri, bl.a. stor lokal påverkan på havsmiljön. En effektökning vid dagens verk innebär ytterligare påfrestningar på ekosystemen som det saknas tillräcklig kunskap om. Krav på att uppvärmning av havsvatten skall ligga inom säkra ekologiska gränser skall snarast införas. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Omhändertagande av fiskrens, punkt 20 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om omhändertagande av fisk på land. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ1 yrkande 9.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör möjligheterna att omhänderta fisk på land för att rensa havet på miljögifter utredas. Samspelet mellan kemikalier och fisket belyser de vinster som finns att hämta vid bättre samordning. Enligt forskarna svarar fisket redan i dag för 3,5 % av det kända uttaget av PCB från Östersjön. Miljögifter som PCB och dioxiner ansamlas i fett. Eftersom inre organ som lever har hög fetthalt kan det finnas miljövinster att hämta i att omhänderta fiskrens på land i stället för att kasta det i havet. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Ryssland och det internationella samarbetet, punkt 21 (m, kd)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Rysslands deltagande i det internationella samarbetet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ453.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste regeringen verka för att Ryssland skall ingå i det internationella samarbetet kring att minska utsläppen i Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

27. PSSA, punkt 22 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om det fortsatta arbetet med Östersjöns PSSA-klassning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:MJ369 yrkande 13, 2004/05: MJ371 yrkande 5, 2004/05: MJ500 yrkande 15, 2005/06:U290 yrkande 19, 2005/06: MJ394 yrkande 8, 2005/06: MJ446 yrkandena 16 och 17 samt 2005/06: MJ522 yrkande 6 i denna del och avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 65 och 2004/05: MJ341.

Ställningstagande

Enligt vår mening krävs ytterligare effektiva skyddsåtgärder i ansökan till IMO om vilka skyddsåtgärder som skall ingå i Östersjöns PSSA-klassning. Sverige, som leder arbetet, har ett mycket stort ansvar. Skyddsnivån får inte enbart hamna på en nivå av ruttdragning och trafikseparering utan måste också innehålla ytterligare skyddsåtgärder. Exempel från andra nyligen inrättade PSSA-områden visar att detta är möjligt och i Östersjöns fall nödvändigt. Skyddsåtgärder kan exempelvis omfatta minimikrav på skeppskonstruktion, kvalitet på besättning, lagligt ansvar (finansiellt och juridiskt ansvar för hela kedjan befäl, redare, klassificeringsorgan, charterbolag,

fraktägare etc.) och reglering från strandstaterna (lotskrav, trafikledning, hamnstatskontroll etc.). Det gäller att nu ge Östersjöns klassning som särskilt känsligt hav ett innehåll. Vidare bör man verka för tydligare regler och regleringsmöjligheter vad gäller färjetrafikens utsläpp. Detta gäller både möjligheten att ställa krav på färjetrafiken och på den internationella handelsflottan. Även här borde åtgärder kunna göras nu när Östersjön klassas som PSSA-område. Arbetet med IMO:s klassning av Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA) måste även inkludera ryska vatten. Detta bör ges regeringen till känna.

28. Sanktioner m.m., punkt 23 (fp, kd)

av Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om EU:s rambeslut om skydd för miljön. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05: MJ329 yrkandena 1–3 och 2004/05: MJ369 yrkande 15 och avslår motionerna 2004/05: MJ38 yrkande 64 i denna del, 2005/06: MJ404 i denna del och 2005/06: MJ532 yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Sverige måste driva på tillämpningen av EU:s rambeslut om skydd för miljön genom strafflagstiftning i arbetet med att skydda Östersjön. I rådets rambeslut åläggs medlemsstaterna att genom effektiva, proportionella och avskräckande påföljder straffa dem som på olika sätt skadar miljön i EU. Enligt vår mening bör straffansvaret vid illegala oljeutsläpp utsträckas till att omfatta, förutom rederiet och befälhavaren, även transportköparen. Det är fortfarande alltför lätt att ostraffat släppa ut olja till sjöss, och antalet personer som blir straffade för detta är mycket litet. Ett av skälen till detta är svårigheterna att hitta den direkt skyldige ombord och att lagföra denne. Om de oseriösa redarna inte fick några uppdrag skulle vi på sikt tvinga bort dem från marknaden och därmed drastiskt minska utsläppen i Östersjön och inom EU. Det är således betydelsefullt att inom EU verka för att gällande lagar om straffansvar vid oljeutsläpp efterlevs internationellt. Det förefaller för närvarande inte ens möjligt att lagföra ett illegalt oljeutsläpp i ett annat EU-land. Ett arbete i denna riktning är nödvändigt för att vi i alla fall inom EU skall komma till rätta med problemet. Detta bör ges regeringen till känna.

29. Sanktioner m.m., punkt 23 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en särskild miljödomstol. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:MJ404 i denna del och 2005/06:MJ532 yrkandena 7 och 8 samt avslår motionerna 2004/05:MJ38 yrkande 64 i denna del, 2004/05: MJ329 yrkandena 1–3 och 2004/05: MJ369 yrkande 15.

Ställningstagande

Sverige skall verka för att införa en särskild miljödomstol för Östersjön. För att beslut från en eventuell Östersjöregering skall efterlevas krävs att en särskild miljödomstol inrättas. Vidare måste straffen för miljöbrott mot Östersjöns ekosystem stå i relation till skadan. Detta bör ges regeringen till känna.

30. Sanktioner m.m., punkt 23 (mp)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skärpta sanktioner. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05: MJ38 yrkande 64 i denna del och avslår motionerna 2004/05: MJ329 yrkandena 1–3, 2004/05: MJ369 yrkande 15, 2005/06: MJ404 i denna del och 2005/06: MJ532 yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

För att främja s.k. goda sjötransporter måste åtalsmöjligheterna avseende fartyg som bryter mot reglerna förbättras och sanktionerna mot oljeutsläpp skärpas. Detta bör ges regeringen till känna.

31. Ersättning vid oljeutsläpp, punkt 25 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ersättningsbelopp vid miljöbrott. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ500 yrkande 6.

Ställningstagande

Konsekvenserna måste bli mer kännbara för dem som begår miljöbrott såsom oljeutsläpp. De maximala ersättningsbeloppen för den som befins vara skyldig till att ett oljeutsläpp uppstått måste höjas. I Östersjön är det sedan 1976 förbjudet att pumpa oljehaltigt länsvatten överbord. Likväl observeras varje år 400–500 olagliga oljeutsläpp i den svenska delen av Östersjön. Mörkertalet torde dessutom vara stort. Det är fortfarande mycket svårt att få till stånd en fällande dom mot miljöbovarna. Sverige måste fortsätta att vara pådrivande i dessa frågor inom EU samt de internationella organ som finns för havsmiljön. Detta bör ges regeringen till känna.

32. Katastrofberedskap vid fartygsolyckor m.m., punkt 26 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om katastrofberedskap vid fartygsolyckor. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ2 yrkande 10.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör Sverige inom Helcom och EU driva frågor om gemensam katastrofberedskap vid fartygsolyckor. Fartyg för räddningsinsatser och oljesanering måste snabbt kunna vara på plats från flera länder om en större olycka skulle inträffa. Detta bör ges regeringen till känna.

33. Oljeutsläpp, punkt 27 (fp, kd)

av Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om beredskapen att ta hand om oljeutsläpp. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ394 yrkande 11.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste behovet av beredskap för att ta hand om oljeutsläpp till sjöss och i strandzonen uppmärksammas mer. Vidare bör åtgärder vidtas för att utveckla den uppföljande verksamheten. Oljeskadeskyddet i strandzonen och den uppföljande verksamheten efter genomförda oljebekämpningsoperationer är inte tillräcklig eller tillräckligt samordnad och inövad. Trafikrapportering och övervakning behöver också samordnas och utökas. Detta bör ges regeringen till känna.

34. Havsbaserad vindkraft m.m., punkt 28 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utbyggnaden av vindkraft till havs. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:MJ285 och avslår motionerna 2004/05:MJ284 och 2005/06:MJ2 yrkande 11.

Ställningstagande

Utbyggnaden av vindkraftverk till havs avser ofta ömtåliga marina miljöer och utgör därför ett nytt orosmoln för havsmiljön. Ett av problemen med att bygga vindkraftverk till havs är att man behöver vara på relativt grunt vatten för att det skall kunna finansieras. De vindkraftparker som planeras lokaliseras därför till känsliga utsjögrund. Planerna på och utbyggnaden av dessa vindkraftverk bör stoppas. Detta bör ges regeringen till känna.

35. Havsbaserad vindkraft m.m., punkt 28 (kd, c, mp)

av Åsa Domeij (mp), Sven Gunnar Persson (kd) och Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om vågkraft. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ2 yrkande 11 och avslår motionerna 2004/05:MJ284 och 2004/05:MJ285.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör områden av riksintressen för vågkraft kartläggas. Det finns flera olika koncept när det gäller vågkraftverk. Vissa kan ha mycket begränsad miljöpåverkan. I dag pågår forskning kring bojarnas utformning i samråd mellan teknik och ekologi för att fåglar och fiskar skall påverkas minimalt. Detta bör ges regeringen till känna.

36. Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor, punkt 29 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om övergödningen av Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U290 yrkande 21 och 2005/06:MJ522 yrkande 6 i denna del och avslår motionerna 2005/06:MJ292 yrkande 1, 2005/06: MJ446 yrkande 1 och 2005/06:MJ532 yrkande 12.

Ställningstagande

Enligt vår mening behövs fortsatta ansträngningar för att minska de gödande, men också de försurande, utsläppen i Östersjön. Övergödningen av Östersjön är ett stort problem, och alla har ett ansvar för att komma till rätta med detta. Tillförseln av de två viktigaste växtnäringssämnena, fosfor och kväve, måste begränsas till en nivå som enbart kommer från markläckage. Arbetet med att rena avloppsvatten och minska jordbrukets negativa miljöeffekter är några åtgärder som vi måste arbeta hårdare med. EU:s utsläppsdirektiv bör ses över, och möjligheten att införa bättre harmoniserade regler för luftutsläpp bör undersökas. Kunskapsöverföring till de nya medlemsländerna i EU och Ryssland när det gäller gödselhantering bör även i fortsättningen prioriteras. Detta bör ges regeringen till känna.

37. Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor, punkt 29 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om övergödningen av Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ446 yrkande 1 och avslår motionerna 2005/06:U290 yrkande 21, 2005/06:MJ292 yrkande 1, 2005/06:MJ522 yrkande 6 i denna del och 2005/06:MJ532 yrkande 12.

Ställningstagande

Regeringen bör ta initiativ till en analys av flytgödslets effekter och vidta lämpliga åtgärder för att minska dess påverkan på övergödningen av Östersjön. Havsmiljökommissionen föreslog att spridning av flytgödsel från djuren på hösten till höstsäd skall minskas. Arbete med att minska användningen av flytgödsel pågår inom ramen för den rådgivning som jordbruksverket ger, men inga myndighetsföreskrifter har gjorts. Bland forskare råder delade meningar om flytgödslets effekter. Frågan bör analyseras närmare, det är fem år sedan Jordbruksverket senast studerade detta. Detta bör ges regeringen till känna.

38. Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor, punkt 29 (c)

av Jan Andersson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en miljöfond. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ532 yrkande 12 och avslår motionerna 2005/06:U290 yrkande 21, 2005/06:MJ292 yrkande 1, 2005/06:MJ446 yrkande 1 och 2005/06:MJ522 yrkande 6 i denna del.

Ställningstagande

En miljöfond för kostnadseffektiva investeringar gällande utsläpp av närsalter till vatten bör inrättas. Tanken är att krav på rening av fosfor i processvatten från svensk industri antingen kan genomföras som en investering på den aktuella industrin eller att motsvarande investeringsbelopp läggs i en miljöfond. Dessa pengar kan sedan användas till kostnadseffektiva åtgärder på andra sidan Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

39. Utsläppsrätter, punkt 30 (m, fp, kd)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utsläppsrätter för övergödande ämnen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ446 yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen bör utreda införandet av ett system med handel med utsläppsrätter för övergödande ämnen som sprids till havet. I Sverige är kväveutsläppen från sjöfarten mindre än på många andra håll, tack vare miljödifferenterade farleds- och hamnavgifter. För att öka den ekonomiska miljöstyrningen bör regeringen låta utreda införandet av ett sådant system med handel med utsläppsrätter. Detta bör ges regeringen till känna.

40. Våtmarker m.m., punkt 31 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om våtmarker och enskilda avlopp. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ1 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Enligt vår mening krävs en storsatsning på anläggning av våtmarker. I väntan på tydliga resultat från forskningen kring läckage, transport och uppehållstider i naturen (s.k. buffring) av närsalter måste bevisat effektiva åtgärder sättas in. En storsatsning på anläggning av våtmarker i avrinningsområden med påverkan på Östersjön är en sådan viktig åtgärd. Vidare måste arbetet med att åtgärda bristfälliga enskilda avlopp intensifieras. En miljon enskilda avlopp, varav en stor del är bristfälliga, innebär belastning med närsaltutsläpp till Östersjön. Fungerande lagstiftning finns i miljöbalk och hälsoskyddslagstiftning som skall vara effektiv mot denna typ av punktutsläpp. Enligt vår mening har tillsynsmyndigheterna inte lagt tillräcklig

kraft på eller haft tillräckliga resurser för att hitta alla avlopp och utfärda förelägganden, detta trots att verksamheten genom tillståndsavgifter blir självfinansierande. Detta bör ges regeringen till känna.

41. Hav utan gifter, punkt 32 (fp)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om EU:s kemikalielagstiftning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ1 yrkande 15 och avslår motion 2005/06:MJ446 yrkande 4.

Ställningstagande

Sverige måste ha en huvudstrategi i förhandlingsarbetet om EU:s kemikalielagstiftning (Reach) som går ut på generellt hårdare krav på alla lågvolymskemikalier. Om inte detta lyckas bör man ha en alternativ strategi som inkluderar så många kemiska ämnen som möjligt. Ett krav bör då vara att man endast accepterar lägre krav för sådana ämnen som inte riskerar att spridas så att de okontrollerat hamnar i havsmiljön. Detta bör ges regeringen till känna.

42. Hav utan gifter, punkt 32 (kd)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utsläppsbegränsningar. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ446 yrkande 4 och avslår motion 2005/06:MJ1 yrkande 15.

Ställningstagande

Arbetet med att identifiera och sanera källor till kadmium och PCB, såväl i Sverige som i andra Östersjöländer måste prioriteras. Havsmiljökommissionen uppger att tidigare belastningsminskningar av PCB som uppmätts i Östersjön indikerar att ytterligare begränsning av utsläpp från kvarvarande källor kan ge snabba resultat. Detta bör ges regeringen till känna.

43. Båtbottenfärg, punkt 33 (fp, mp)

av Åsa Domeij (mp), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om båtbottenfärg. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ1 yrkande 16.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör Sverige verka för en snabbare utfasning av miljöpåverkande bottenfärger i EU. EU har nu förbjudit ett av de mest skadliga ämnena, tributyltenn. I takt med att alternativa bottenfärger utvecklas bör snarast ytterligare produkter totalförbjudas. Detta bör ges regeringen till känna.

44. Läkemedelsrester, punkt 34 (m, fp, kd, c)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Jan Andersson (c), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om läkemedelsrester. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ2 yrkande 12.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen återkomma till riksdagen med en konkret strategi för att ta hand om läkemedelsrester. Det behövs kraftfulla forsknings- och åtgärdsprogram. Det är känt att läkemedlen är ett stort miljöproblem som ger negativa effekter på både människor och djur. Det behövs även omedelbara åtgärder för att förbättra informationen till allmänheten. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Minskad föroreningsbelastning från landbaserade källor, punkt 29 (mp)

Åsa Domeij (mp) anför:

Att minska jordbrukets påverkan på miljön är en av de viktigaste frågorna för att lösa havets miljöproblem. I dag har en långtgående specialisering av jordbruket ökat riskerna för förluster av närsalter. Ett mer allsidigt jordbruk med bättre växtföljder och en jämnare spridning av lantbrukets djur mellan olika delar av landet är väsentligt. Men frågan är komplicerad eftersom det tar tid att ändra på näringens struktur och det är svårt att bedöma vilka åtgärder som är de bästa. Dessutom har vi en gemensam jordbrukspolitik inom EU, vilket gör det än svårare att genomföra stora nationella förändringar. Miljöpartiet skulle därför vilja att regeringen tillsätter en utredning som får i uppdrag att lägga förslag till vad man skulle kunna göra inom ramen för EU:s jordbrukspolitik för att på sikt åstadkomma en förändrad struktur i jordbruksnäringen och minska jordbrukets miljöpåverkan. En annan viktig uppgift bör vara att från miljösynpunkt åstadkomma ett så bra LBU-program som möjligt. Inom LBU-programmet finns en relativt stor frihet att arbeta med miljöfrågor som t.ex. investeringsstöd till miljöåtgärder i t.ex. våtmarker.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2004/05:173 En nationell strategi för havsmiljön.

Följdmotioner

2005/06: MJ1 av Sverker Thorén m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tydligare ministeransvar för havsmiljöfrågorna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge havsmiljöns krav högre prioritet och större tyngd i alla berörda myndigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att marin forskning och miljöövervakning skall utökas och samordnas bättre.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de tre marina centrumen ges utökade roller inom både forskning och miljöövervakning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta ett internationellt tvärvetenskapligt forskningscentrum för Östersjön.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensifiera arbetet med att åtgärda bristfälliga enskilda avlopp.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en storsatsning på anläggning av våtmarker.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försöken med lokal och regional förvaltning av fiske och marina resurser måste genomföras.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheterna att omhänderta fisk på land för att rensa havet på miljögifter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undersöka om en oljeskyddsfond kan införas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges ansvar och möjlighet att leda en kraftsamling för havsmiljöpolitiken i Östersjöregionen.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör ta initiativ och inbjuda till en Östersjökonferens på högsta politiska nivå.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige agerar kraftfullt i EU så att en marin strategi nu kommer till stånd.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett dubbelgrepp på havsmiljöpolitiken där Sverige förstärker sitt arbete i både Helcom och EU.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges strategi i förhandlingarna om REACH.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige verkar för en snabbare utfasning av miljöpåverkande bottenfärger i EU.

2005/06: MJ2 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör lägga fram en proposition med tydliga förslag på konkreta åtgärder för havsmiljön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att brukare och andra intressenter kommer in tidigt i förvaltningsarbetet och deltar såväl i analyser och problemformuleringar som i beslutsprocesser och genomförandeprocesser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör initiera en revidering av Helsingforskommissionen i syfte att skapa en gemensam myndighet för Östersjöregionen.
4. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om hur det fortsatta arbetet med vattendirektivet skall ges en tillfredsställande finansiering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det är angeläget att vattenmyndigheterna och länsstyrelserna finns med i myndigheternas samlade havsmiljöarbete.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordning av forskningsresurser inom EU.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen aktivt bör medverka till att ett fungerande miljömärkningsystem för fisk etableras.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom Helcom och EU bör driva frågor om gemensam katastrofberedskap vid fartygsolyckor.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kartlägga områden av riksintresse för vågkraft.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma med en konkret strategi för att ta hand om läkemedelsrester.

2005/06: MJ3 av Claes Västerteg m.fl. (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen med anledning av Havsmiljökommissionens slutbetänkande, SOU 2003:72, bör återkomma med konkreta förslag om åtgärder.

Motion väckt med anledning av prop. 2004/05:150

2004/05: MJ38 av Åsa Domeij m.fl. (mp, -):

63. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt förvaltningssystem för Östersjön.
64. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om goda sjötransporter.
65. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om PSSA.
68. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om begränsad uppvärmning av havsvatten.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05: MJ274 av Kent Olsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att öka samarbetet om den marina miljön i Östersjön.

2004/05: MJ284 av Jeppe Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbyggnaden av storskalig vindkraft till havs stoppas.

2004/05: MJ285 av Ewa Björling (m):

Riksdagen beslutar att avslå planerna på och stoppa utbyggnaden av vindkraftverk till havs i ömtåliga marina miljöer i enlighet med vad som anförs i motionen.

2004/05: MJ329 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att straffansvaret vid illegala oljeutsläpp utsträcks till att omfatta, förutom rederiet och befälhavaren, även transportköparen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att verka inom EU för att gällande lagar om straffansvar vid oljeutsläpp efterlevs internationellt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att länderna inom EU gemensamt skall kunna lagföra illegala oljeutsläpp.

2004/05: MJ341 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om åtgärder för att undvika oljeskador i Östersjön.

2004/05: MJ369 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om intensifierat svenskt havsmiljöarbete i riksdag, EU-parlament och FN.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att omedelbart ta fram en marin strategi, kompletterad med konkreta beslut om åtgärder och förstärkta resurser.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ytterligare effektiva skyddsåtgärder i ansökan till IMO om vilka skyddsåtgärder som skall ingå i Östersjöns PSSA-klassning.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att Sverige skall driva på tillämpningen av EU:s rambeslut om skydd för miljön genom strafflagstiftning i arbetet med att skydda Östersjön.

2004/05: MJ371 av Åsa Domeij och Sverker Thorén (mp, fp):

3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med en marin strategi i form av en proposition.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ytterligare effektiva skyddsåtgärder till ansökan om vilka skyddsåtgärder som skall ingå i Östersjöns PSSA-klassning.

2004/05: MJ495 av Åsa Torstensson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att utforma en havsmiljöstrategi baserad på en helhetssyn som utgår från havets resurser, olika näringars intressen, kustzonsplanering och aktuell energipolitik.

2004/05: MJ500 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja de maximala ersättningsbeloppen för den som befinnns vara skyldig till att ett oljeutsläpp uppstått.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbeta för att inkludera även ryska vatten i IMO:s klassning av Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA).
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett europeiskt marint miljöforskningsinstitut.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005*2005/06: U290 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):*

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU skall verka för skärpta regler för fartygsleder genom känsliga havsmiljöområden.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare ansträngningar för att minska de gödande, men också de försurande, utsläppen i Östersjön.

2005/06: MJ236 av Sverker Thorén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att göra södra Östersjöns vattendistrikt till pilotprojekt för tillämpning av ekosystemansatsen.

2005/06: MJ258 av Ewa Björling (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utarbeta en strategisk plan för hur man tillsammans med övriga EU-länder effektivt räddar den marina ekomiljön i Östersjön.

2005/06: MJ292 av Lars Tysklind och Cecilia Wigström (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Naturvårdsverkets engagemang inom Ospar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en grundkarta för botten längs hela Sveriges kust tas fram.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör stödja att Forum Skagerrak blir en permanent organisation.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Forum Skagerrak är ett lämpligt område för ett pilotprojekt för tillämpningen av ekosystemansatsen som föreslås i regeringens havsmiljöskrivelse 2004/05:173.

2005/06: MJ394 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka inom EU för att få tydligare regler och regleringsmöjligheter vad gäller färjetrafikens utsläpp.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om beredskap för att ta hand om oljeutsläpp till sjöss, i strandzonen och åtgärder för uppföljande verksamhet.

2005/06: MJ404 av Agne Hansson och Margareta Andersson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att rädda Östersjöns miljö.

2005/06: MJ425 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om projektet Havsresan.

2005/06: MJ443 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lyfta frågan om fördelning av kostnaden för saneringen av Östersjön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU skall verka för att EU avsätter medel för Östersjöns sanering samt att EU:s medel och investeringar i jordbruks- och trafiksektorn bidrar till att förbättra Östersjöns miljö.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt skall driva på i internationella forum för att minska risken för utsläpp av olja och andra farliga ämnen.

2005/06: MJ446 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till en analys av flytgödslets effekter och vidta lämpliga åtgärder för att minska dess påverkan på övergödningen av Östersjön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utreda införandet av ett system med handel med utsläppsrätter för övergödande ämnen som sprids till havet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att prioritera arbetet med att identifiera och sanera källor till kadmium och PCB, såväl i Sverige som i andra Östersjöländer.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att även de ryska vattnen inkluderas i PSSA-klassningen av Östersjön.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att komplettera de bestämmelser som skall gälla i det PSSA-klassade Östersjön med lämpliga föreskrifter om fartygens konstruktion och besättningens kompetens.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att revidera Helsingforskonventionen i syfte att för Östersjöregionen tillskapa en operativ gemensam myndighet med möjlighet att utfärda juridiskt bindande förordningar om miljöstörande verksamhet i och kring Östersjön.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör förlägga ett marint miljöforskningsinstitut till Östersjöområdet.

2005/06: MJ453 av Elizabeth Nyström och Ulla Löfgren (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att Ryssland skall ingå i det internationella samarbetet kring att minska utsläppen i Östersjön.

2005/06: MJ454 av Johan Löfstrand (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ytterligare kräva att de övriga Östersjöländerna tar ett större gemensamt miljöansvar.

2005/06: MJ519 av Anita Brodén m.fl. (fp):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att förbättra havsmiljön så att livet på havsbotten och i kustvattnen skall kunna fungera som reproduktionsområden för fisken.

2005/06: MJ522 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetet med en förbättring av Östersjöns tillstånd.

2005/06: MJ532 av Maud Olofsson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att inrätta en Östersjöregering med kraftfull beslutskompetens.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att införa en särskild miljödomstol för Östersjön.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att straffen för miljöbrott mot Östersjöns ekosystem måste stå i relation till skadan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en miljöfond för kostnadseffektiva investeringar, gällande utsläpp av närsalter till vatten.

2005/06:MJ580 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om skydd av våra kustnära farvatten.